

Kogukonnad

Eesti Ökokogukondade Ühenduse ajakiri

Mai 2010, nr 4

Juhtkiri

Kevad algas talguliselt. Üle Eesti toimus sel aastal jälle üks tore suur kogukondlik ettevõtmine. 1. mail tulid parke, metsi, naabri aeda koristama üle 31 000 inimese. Parandati, koristati, lõigati võsa ja vanu puid, korrastati hiemägesid, parke, avalikku ruumi. Hea meel on tõdeda, et Eesti inimesed on hakanud julgema jälle omavahel koostööd teha, lubada naabrit oma õue koristama, jagada talle pärast ka suppi. Eks maal ole see komme siiani rohkem säilinud, aga viimaste aastate rõõmustav tendents on see, et ka paljud linnainimesed lähevad maainimestele appi.

Tundub, et toimumas on üleüldine kogukondlik ärkamine. Inimesed käivad koos ja mõtlevad, mida võiks ühiselt ette võtta. Mõni nädal tagasi toimusid Rosmal mõttetalgud teemal „Konnahüpe“. Paides ja Urvastes on hakatud välja andma kogukondlikku raha.

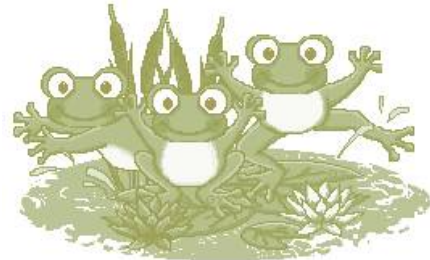
Eestis toimus üks ajalooline rahvusvaheline ökokogukondade kokkutulemine: Läänemereäärsete riikide ökokülade ja -initsiatiivide võrgustiku (Baltic Sea Transition Region) loomise konverents 23.-25. aprillil Raudsillal.

Kevadsuvel on Eestisse tulemas mitmeid rahvusvahelisi tegijaid. Mai lõpus külastab Eestit USA legendaarse ökoküla „The Farm“ üks liikmeid Albert Bates, kes viib Lilleoru kogukonnas 21.-23. mail läbi permakultuuri kursuse.

Eesti suvise ökokogukondade kokkutuleku aeg on ka paigas. See toimub 17.-20. juunil Läänemaal ning keskendub kogukondade sotsiaalsele aspektile, kandes nime „Kogukondadeks kokkutulek – koos olek – koos tegudele minek“. Selle raames on samuti Eestisse tulemas rida rahvusvahelisi tegijaid! **Loe lähemalt siit** ja käesolevast ajakirjanumbri.

Inimesed teevad palju, tegelikult isegi väga palju. Ning ka sündmusi on palju, kus kokku tulla.

Kõik tahavad midagi öelda ja teha. Aga nüüd muutub millegi ütlemise kõrval oluliseks ka teiste kuulamine. Pideva tegemise asemel ka osalemine, töötamise ja koosolemise käigus terve koosolemine, koos olemise ja tegutsemise kvaliteet. Saavutus on juba see, et inimesed tulevad kokku. Edasi võiks vaadata, kuidas seda ka hästi ning tulemuslikult teha. Tulgem suvisele kokkutulekule kokku ja arutagem-õppigem seda üheskoos!

Aitäh seekordsele toimetuse kolleegiumile, kes väga palju panustasid: Kristjan Jansen, Piret Järvan (Eesti Vabaõhumuuseum), Auli Kütt, Kati Lumiste, Kati-Saara Vasar-Murutar, Erkki Peetsalu, Paavo Eensalu, Ahto Kaasik (Maavalla Koda) ja Tiina Urm (Teeme Ära).

Ajalehe „KoguKonnad“ ilmumist toetab Avatud Eesti Fondi Vabaühenduste Fond, mis on rahastatud Islandi, Liechtensteini ja Norra poolt EMP finantsmehhanismi ning Norra finantsmehhanismi vahendusel.

Suur suur aitäh!

Eesti Ökokogukondade Ühendus on Global Ecovillage Network (GEN) Europe liige.

MTÜ Eesti Ökokogukondade Ühendus
www.kogukonnad.ee

Väljaandja MTÜ Eesti Ökokogukondade Ühendus
www.kogukonnad.ee

Toimetajad Kadri Allikmäe kadri@kogukonnad.ee
ja Paavo Eensalu paavo.eensalu@gmail.com
Kujundaja Auli Kütt auli.kytt@maavald.ee

Palun ole looduskallis ja ära prindi seda ajalehte, kui Sul just väga tarvis pole!

Sisukord

Juhtkiri.....	1
Uudised.....	2
Tänavune kokkutulek toimub 17.-20. juunil...2	
Läänemeremaade ökokülade kohtusid Eestis Raudsillal.....	4
Raplamaal õpiti muinasviljelust.....	5
KoguKonnad toimetust sai veebikoolitust, juhatus meediakoolitust.....	5
Koguperekonverents Rosmal 22. mail.....	6
Hiljuti oli Maaema sünnipäev.....	7
Uma Pido tuleb taas.....	8
Südame asi.....	8
Selle aasta Teeme ära talgupäevast võttis osa 31 299 inimest.....	9
Maailma on koristanud juba üle 700 000 inimese.....	9
Bioneerid konverents Findhornis.....	10
Eesti Ökokogukondade Ühenduse listidega liitumine.....	10
GENi uudised.....	10
Eesti ökokogukondade liikumine Facebookis.....	10
GEN-Europe Facebookis.....	10
Kuidas saada Eesti Ökokogukondade Ühenduse ja GENi liikmeks.....	10
Kuidas panustada Eesti Ökokogukondade Ühenduse tegevusse.....	10
Artiklid.....	11
Meie Meka ja meeskond.....	11
Raha ja tema alternatiivid	13
Välismaa: Vikerraarevandersellina Mehhikos.....	16
Kogukonnast isiklikku tervenemisse ja tagasi kogukonda: muljeid kursusel Sieben Lindeni kogukonnas Saksamaal.....	19
Selle suve üritused Rocca al Mare vabaõhumuuseumis.....	25

Uudised

Tänavune kokkutulek toimub 17.-20. juunil

Head sõbrad,
Nüüd on aeg kalendris ja südames ära märkida kuupäevad, 17.-20. juuni ning teha plaan sel ajal sõita Vatla mõisa Pärnumaal, kus toimub sel aastal juba IV korda Eesti ökokogukondade kokkutulek. Selle aasta suvine kokkutulek keskendub kogukondade sotsiaalsele aspektile ning kannab nime

**"Kogukondadeks kokku tulemine, koos olemine."
Kuidas kasvada sotsiaalselt terveks kogukonnaks.**

Koguneme neljapäeva õhtust alates:

- Neljapäeval kell 19 on õhtusöök ja kell 20 algab ühenduse üldkogu koosolek, kuhu on lisaks ühenduse liikmetele oodatud ka kõik teised tegevuses kaasalööjad.
- Reedel kell 11-18 tutvustame Gaia Hariduse programmi, millest kõik võivad osa võtta. Pärast õhtusööki 19.30 paiku avame kokkutulekuga suuremal, st toimub alguse- ja tutvustuse ring
- Laupäeval ja pühapäeval õpime üheskoos tundma kogukonna sotsiaalset aspekti.

Mis on kogukondade sotsiaalne aspekt? Sotsiaalne ökoloogia?

- Kuidas kasvada sotsiaalselt terveks kogukonnaks, kus arvestatakse kõigi vajadusi?
- Mis on see imeline, samas kõige haavatavam faktor X, mis hoiab inimesi koos ja loob kogukonna?
- Kuidas ületada kogukondade kujunemises esinevaid takistusi ja püsima jääda?
- Kuidas lahendada konflikte, hoida kogukonna ja enda tervist?
- Kuidas teha paremini koostööd ja jõuda mõtetest tegudeni?

Juttu tuleb:

- foorumi meetodist (tutvustab Saksa ökoküla ZEGG üks loojatest Ina Meyer-Stroll),
- draakoniunistamisest: planeerimistehnika, mille tulemusel on tehtud väga viljakaid projekte,
- vägivallatust suhtlemisest,
- organisatsiooni arenguprotsessi filosoofiast nimega tunnustav uurimine (*appreciative inquiry*),
- iidsest indiaani jutupulgarangist,

Albert Bates Eestis juba sel nädalal!

19. mail kell 18 ettekanne "Tsiivilisatsioon 2.0" Von Krahl Akadeemias »

20. mail kell 17 ettekanne "Tsiivilisatsioon 2.0" Tartus Eesti Maaülikooli Metsandus- ja maaehitusinstituudi 1. k kaldauditooriumis Kreutzwaldi 5 »

Lähem info loengute kohta »

21.-23. mail Albert Batesi permakultuuri sissejuhatav kursus Lilleorus, lähem info ja registreerumine siin »

- teistest grupitöö tehnikatest, mis inimesi ühendavad,
- sellest, mis ikkagi paneb inimgrupi omavahel koostööd tegema, kuidas olla grupina terve ning julge, väljendamaks oma ideid ning toetamaks teiste omi.

Ruumiloojate ja sotsiaalsete meetodite tutvustajana aitavad meid Ina Meyer-Stroll Saksamaalt Zeggi ökokülalast, Nara Petrovič (Sloveenia koristusaktiooni Ocistimo üks juhte, Sloveenia koristas 17. aprillil oma riiki 250 000 inimesega), Aili Pyhälä ja Tanja Korvenmaa Soome ökokülade võrgustikust.

2009. aasta kokkutulekul Karilatsil. Foto: Henri Laupmaa

Gaia Hariduse infopäev:

Gaia haridusprogrammile pandi alus 2005. aasta oktoobris Šotimaal, Findhornis, ühes maailma vanimas ökokogukonnas, kui nad soovisid jagada edukalt toimivate ökokogukondade kogemusi laiemale huviliste ringile. Gaia Hariduse, ehk eestindatuna Maaema hariduse eesmärk on käsitleda Maad kui tervikorganismi ja inimesi osana sellest tervikust.

Oluline on tasakaal ning sujuv koostöö erinevate osade vahel. Gaia haridusprogramm on jagatud

2009. a. kokkutulek Karilatsil. Foto: Mati Määrts

neljaks suureks valdkonnaks ning need on: maailmavaateline, majanduslik, ökoloogiline ja sotsiaalne aspekt.

Infopäeval on kõigil huvilistel võimalus osaleda ökokülade nelja valdkonna töötubades ning ise lähemalt selle haridusmudeli olemusega tutvuda. Koolitajad on nii Eestist kui välismaalt. Eesti Ökokogukondade Ühendus on Gaia Haridusprogrammi väljatöötamisega tegelenud nüüdseks aasta ning programmis tööb kaasa ligi 20 koolitajat.

Täiendavad teemad:

- eestlaste muinasmeditsiinist ja muinasviljelusest
- metameditsiinist
- gobeläänitehnikatest
- traditsiooniliseks on saanud juba leivategu
- kindlasti leiab tegevust ka lastele
- avatud ruumi ja maailmakohviku arutelud annavad võimaluse kõigile oma ideede tutvustamiseks

Samuti on plaanis ulatuslik kultuuriprogramm, millega kõik saavad liituda ja ka oma ideid välja pakkuda. Oma esialgse lubaduse anda 1-tunnine kontsert on andnud nt Margus Aru! Oleme üritusele kutsunud ka Läänemereäärsete ökokülade esindajaid ning teisigi Euroopa ökokogukondade ühendusest. Kõik on oodatud pakkuma välja oma ideid, millega nad soovivad üritusse panustada. Kõik ettepanekud töötubade läbiviimiseks on väga teretulnud! Anna oma ideest Kadriale teada: kadri@kogukonnad.ee.

Reede õhtule oleme planeerinud aja, et kogukondlikud ettevõtmised saaksid end tutvustada. Anna oma projekti tutvustamise soovist teada Avele: ave@kogukonnad.ee.

Anna oma kokkutulekule tulekust aegsasti teada, märkides ka ära, mis päevadel tuled: kirjuta kokkutulek@kogukonnad.ee.

Kolmeks päevaks tulija osalemistasu on kokku **525 krooni**, mis sisaldab ka toitu. Lastele osalemine ja toit tasuta. Lühemaks ajaks tuleku tasud saadame koos täpsema muu korraldusliku infoga.

[Tutvu lähemalt Vatla mõisaga »](#)

Lähem info õige pea: www.kogukonnad.ee ja Ökokogukondade Ühenduse listis (liitumiseks kirjuta terje@kogukonnad.ee).

Liitu Eesti ökokogukondade liikumisega Facebookis: facebook.com/kogukonnad

Tervitustega, Eesti Ökokogukondade Ühendus

Läänemere maade ökokülade kohtusid Eestis Raudsillal

23.-25. aprillil kohtusid Eestis Raudsillal (www.raudsilla.ee) Läänemereäärsete riikide ökokülade esindajad.

Kohtumisel sündis võrgustik "Baltic Sea Transition Region" ehk "Läänemereäärne üleminekupiirkond". „Transition“ tähendab siinkohal üleminekut loodussõbralikule ja kogukondlikule eluviisile nii maal kui linnas, viidates maailmas hoogu koguvale liikumisele TransitionTowns (www.transitionnetwork.org). Võrgustiku eesmärk on soodustada selle piirkonna ökokogukondlike koostööprojekte.

Võrgustiku idee sai alguse juba 90-ndatel Rootsis, kui Rootsi ökokülade esindajad külastasid Findhorni kogukonda Põhja-Šotimaal, kuid varem polnud aeg taolise ühenduse loomiseks küps. Hea mõte ärkas uuesti üles eelmisel suvel Keuruus, Soomes, kus toimus Euroopa ökokogukondade kokkutulek. Läänemereäärsetes riikides elavate ökokogukondade esindajatele tundus, et nüüd võiks omavahel rohkem koostööd teha ja ka reaalseid ühisprojekte algatada.

Ürituse nimi oli ametlikult konverents "Tervislik Läänemereäärne eluviis" ning seda korraldasid Rootsi Ökokülade Võrgustiku eestvedajad Robert Hall ja Kicki Bobacka ning Ave Oit Eestist (Lilleoru).

Konverentsi rahastas [SIDA](#), [rootsi organisatsioon](#), mis tegeleb rahvusvahelise arengukoostööga.

Kokku võttis üritusest osa 59 osalejat Soomest, Rootsist, Norrast, Taanist, Leedust, Lätist, Valgevenest, Venemaalt ja Eestist (15 inimest). Üks Soome naine esindas ka Saksamaad. Poola inimesed soovisid samuti tulla, aga kahjuks jäi nende lend seoses Islandi vulkaanipurskega ära.

[Kõik, kes soovivad liituda võrgustiku postiloendiga, on teretulnud seda tegema siin »](#)

Kes soovib algatuse kohta lähemalt teada, võib kirjutada ka Robert Hallile Sunderby ökokülalt: lystopad19@yahoo.se

ÜRITUSEST LÄHEMALT

Konverents toimus imekaunis ning ürgses turismitalus nimega Raudsilla, kus meid võttis vastu 16 meetri kõrgune, ilmselt Euroopa (või isegi maailma) suurim püstkoda (palkide pikkus 20 meetrit) ning ruumi keskel põles pidevalt elav tuli. Tekkis iidsete aegade tunne.

Maja kõrval jooksis sedavõrd puhtaveeline Pudi-soo jõgi, et sealt oli võimalik juua. Jõgi on looduskaitse all, kuna sisaldab tõelisi ebapärlikarpe. Elasime vanades Eesti talumajades ning käisime püstkoja kujulises saunas.

Kogu Raudsilla territooriumil on keelatud kõik keemilised puhastusvahendid ning toit on enamasti kohaliku päritoluga.

Kahe päeva jooksul tegime palju grupitööd ühiste projektide väljatöötamise nimel, paar korda tegime koos ka joogat, laulsime, tantsisime ning tutvusime uute mõttekaaslastega.

Robert andis meile väga hea ülevaate Läänemereäärsete projektide rahastamisvõimalustest.

Tehti ka palju mõttetööd – kokku töötas 3 erinevat töögrupp: füüsilise tegevuse grupp, emotsionaalse heaolu ja vaimse tervise grupp ja toidugrupp, et töötada koos välja vähemalt 6 ideed koostööks. Ideid tuli rohkemgi. Välja töötati plaane tervendavate aedade, tervislike ja terviklike majade, metsaaedade loomise, seemnepanga asutamise, hiite taastamise, pärimuskultuuri ja rahvausundi teemaliste kogunemiste jaoks. Samuti peeti väga oluliseks koostööd sotsiaalsete oskuste arendamise teemal ning selleks plaanitakse luua sotsiaalsete oskuste kool – kogukondades ja gruppides on väga oluline oskus omavahel koostööd teha ning konflikte lahendada ning tundub, et paljud grupid on nende oskustega hädas. Kohtumisel plaaniti luua ka ürituste "ruumiloojate" võrgustik (inimesed, kes üritusi modereerivad ning aitavad üritustel inimestel omavahel tervelt kontakti asuda erinevate mängude ja sotsiaalsete tehnikate kaudu).

Laupäeva õhtul tuli 10 tublit Eesti inimest meile imelist õhtuprogrammi tegema. Show algas Almer Jansu gongidega, seejärel alustas pärimusmuusik Triinu Taul imekauni siberi kõrilauluga, jätkates eesti vanade regilaulude ja torupilliga. Kristina Paskevicius kutsus meid kõiki seejärel tantsima 5 rütmi tantsu, kus kõik end tule ümber välja elasime. Umbes poole tunni pärast laulis Kati Lumiste mõne kena laulu ja tantsust tulime välja Margus Aru muusika saatel. Kõik võtsid käest kinni ja tantsisid tule poole. Show lõppes Olavi Laurimaa ning tüdrukute tuleshowga sees ja väljas. Suur, suur aitäh vapustava ning müstilise kultuurprogrammi eest! Eestist osalesid: Ave Oit, Aale-Triinu Sonn ja Reet Rehtsalu Lilleorust; Sven Aluste (Esna-Vodja), Erkki Peetsalu (Haanja), Toomas Trapido, Nele Tõniste, Janne ja Veljo Ving lastega, Ele Koppel, Paavo Eensalu (CAFOW.org), Alar Krautmann (Lahemaa Tervisekool), Julia Egle ja Jelena Izotova (ökokogukondlik algatus Peipsi ääres) ning Anne Daniel-Karlsen (Tartu)

Kõiki pilte saab vaadata [siit »](#) ja [siit »](#) ja [siit »](#)
Piltidel on välja toodud ka rahastusvõimaluste
slaidid.

[Triinu Tauli muusikaga saab tutvuda siin »](#)
[Margus Aru muusikaga saab tutvuda siin »](#)

Väga suur tänu kõigile korraldajatele ja
osalejatele!

Eesti Ökokogukondade Ühendus

Raplamaal õpiti muinasviljelust

Paavo Eensalu

2. mail toimus Raplamaal Kädva külas kogenud
mahetalupidaja ja mesiniku Eha Metsalliku juhendamisel
muinasviljeluse koolitus.

Tulevikus täisväärtusliku toidu kasvatamisest
huvitatud noorte linnainimeste initsiatiivil toimunud
üritusel jagas Eha Metsallik lahkesti oma
kogemusi ja tõekspidamisi. Paaritunnise loengu
järel said osalejad ka käe mulda pista Eha tütre
Janika talu põllulapil, kus on meetodit juba aasta-
jagu praktiseeritud. Ajalehtede, lambasõnniku ja
põhuga valmistati ette paar siilu maad, mille ser-
vadesse tehtud mõne cm sügavustesse vagudes-
se külvati seejärel erinevaid köögivilju.

Mis on muinasviljelus?

Muinas- ehk põhu- ehk pahnviljelus pole Eha
sõnutsi midagi uut. See on eelkõige koostöö
loodusega, kus taimede kasvatamiseks maad
oluliselt ei kultiveerita ning sellel kasutatakse
palju orgaanilist materjali – põhku, multši ja aja-
lehti. See orgaanika ei lase vohada umbrohul,
annab huumust ja tasakaalustab mulla mikro-
kliima.

Kõige aluseks on elav muld

Tavalises põllunduses kasutatavad raskemasinad
pressivad mulla aluskihi kokku, mistõttu ei saa
taimede juured sügavalt vajalikke mineraalaineid
kätte ja vohavad vaid ülemistes kihtides. Lisaks
sellele hävitatakse „taimekaitsevahenditega“ kõik
elusad mullatekitajad, kelle taastumine võtab 30
aastat. Taolises surnud mullas ei saagi miski kas-
vada ilma kunstlike väetisteta, mille tulemuseks
on meile poelettidelt tuttavad lõhnatud ja mait-
setud tooted.

Muinasviljelus hoiab aga mulla elusana ning seda
pole praktiliselt isegi rohida vaja. Tulemuseks on
tugeva väega maitsvad viljad. Loomuliku viljeluse
saaduste kohta kehtib reegel – mida õrnem, seda
tugevam. Mida suurema rõõmu ja lugupidamise-
ga kohtleme loodust saaduse kasvatamisel, seda
tugevama väega on tulemus. Sama kehtib ena-
mikus eluvaldkondades, usub Eha.

Julgustav oli kuulda ka ohtralt soovitusi proovida
toiduks kõiksuguseid looduses vabalt kasvavaid
taimi. Keha tundvat ise ära, mis on meile hea, ja
looduses on kõik meile eluks vajalik olemas. Pole
tarvidust isegi midagi kaugelt importida. Tõeliselt
mürgiseid taimi on Eestis vaid mõni üksik, neid
tasuks siiski teada. Seepeale võiski näha paljusid
huvilisi degusteerimas noori nõgeseid, naati,
mustusõtralehti ja muud põnevat. Selgus, et
umbrohi võib tõesti olla maitsev ja mis peamine
– värske ja väekas. Hiljem nauditi perenaise teh-
tud suppi ja omaküpsetatud leiba.

Koolitusel osalenud Eidapere kooli direktor Heli
Piisang kinnitas, et põhuviljelust hakatakse kind-
lasti kasutama ka kooli loodaval mahepõllulapil.
Istutusplaan olla juba paigas.

Lisalugemiseks võib soovitada Masanobu Fukuoka
raamatut „Ühe kõrre revolutsioon“ (2006),
Vladimir Megre Anastasia-raamatuid ja
Appelgreni ja Lindbergi raamatut „Biodünaamiline
aed“.

Kuna üritus osutus oodatust menukamaks ja
mitmed huvilised jäid seekord ilma, on plaan juba
lähiajal teemaga jätkata. Soovijatel palume end
registreerida aadressil
[paavo.eensalu\(at\)gmail.com](mailto:paavo.eensalu(at)gmail.com) või telefonil 510
2236. Eha Metsallik räägib muinasviljelusest ka
ökokogukondade kokkutulekul 17.-20. juunil
Vatlas.

KoguKonnad toimetus sai veebikoolitust, juhatus meediakoolitust

„Kogukonnad“ ajakirja toimetus ja veel mõned
armsad huvilised meie listist, kes on valmis
panustama www.kogukonnad.ee toimetamisse,
osalesid Tudor Jitianu (Rumeenia) Joomla
veebihaldussüsteemi koolitusel. Tänu Tudorile on
nüüdseks meie kodulehekülje süsteem ära
värskendatud ja 4 inimest koolitatud, et
koduleheküljele infot üles panna. Need on Paavo,
Kadri, Merike Taza (Lilleoru), Merlin Vask (Keila ja
Püramiidiküla).

Kolmapäeval, 12. mail toimus Erkki Peetsalu
eestvõttel Tartus ka ühenduse juhatuse
meediakoolitus. Nüüd peaksid küll kõik tulevikuks
vormis olema, et ükskõik mis asendist uurivale
ajakirjanikule adekvaatseid vastuseid anda ning
end ka telepurki jäädvustada lubada. Erkki
tegemistest lähemalt vt www.maailmad.ee. Äkki
soovite ka endale meediakoolitust!

Koguperekonverents Rosmal 22. mail

Hea Inimene!

Aeg on taas seada sammud Põlvamaale Rosmale, et vaadata terve pilguga haridusmaastikul toimuvale. Läheneb kogupere konverents, millest mullu võttis osa 180 väikest ja suurt inimest üle Eesti. Nagu ka eelmisel aastal, käsitleme nüüdki ainult häid valikud hariduses – seekord on fookuses terve laps.

Kutsume Sind laupäeval, 22. mail 2010 algusega kl 11.30 Põlva külje all Rosmal peetavale II kogupere konverentsile "Head valikud hariduses. Terve laps". Vaatluse all on nii lapse tervislik kui terviklik kasvamine. Kuna sellest sündmusest ei saa ka Sina kindlasti kõrvale jääda, märgi palun see kuupäev nüüd kohe oma pere kalendrisse!

Muutused haridusmaastikul on silmaga näha ja kõrvaga kuulda. Paljudel kipitab keelel küsimus: „Kuidas mina saan kaasa aidata lapse arengut toetava kasvukeskkonna loomisele?“ Rosma Haridusseltsi ja Põlva maavalitsuse praktiline hariduskonverents tõstatab olulisi küsimusi, millele pakume taas positiivseid lahendusi ja häid näiteid. Kogu päeva juhivad lavastaja Ain Mäeots.

Kogupere konverentsile võib tulla kogu perega – vanematele ja lastele on mõeldud tegevused nii eraldi kui ühiselt. Mis veel? Sööme ikka tervislikku toitu ja kohtume inimestega, kellest võivad saada mõttekaaslased ja sõbrad. Päevale paneme koos muusikalise punkti.

Konverentsil osalemine on tasuta, omapoolse toetuse nii toidu kui korralduse eest saab anda kohapeal annetuse korras. Kui tulete lastega, palume registreerumisel öelda laste arv ja vanused.

Anna palun tulekust teada hiljemalt 12. maiks e-posti aadressil (maarika@polvamaa.ee / Maarika Taukul).

Konverentsi täpsema kava ja kaardi lingi leiad kodulehelt www.rosma.edu.ee.

Head valikud hariduses algavad meist endast! Taaskohtumiseni Rosmal

MTÜ Rosma Haridusselts
Põlva maavalitsus

MTÜ EESTI ÖKOKOGUKONDADE ÜHENDUSE LOGOKONKURSS

Hea sõber,

Oleme jõudnud hetke ja aega, mil soovime, et meil oleks meie organisatsiooni tutvustav ja äratuntav nägu!

MTÜ Eesti Ökokogukondade Ühendus kuulutab välja **konkursi logo ja voldiku kujundaja leidmiseks!**

Meie põhikirjaliseks eesmärgiks on aidata kaasa õiglase ja ökoloogilise maailma kujunemisele. Konkreetsemaks eesmärgiks on edendada ökokogukondade teket ja arengut Eestis. Ökokogukonna all mõistame nii külakogukondi kui taotluslikult loodud kogukondi nii linnas kui maal, mis liiguvad suurema säästlikkuse poole läbi inimeste omavahelise koostöö ja tervikliku ning loodussõbraliku maailmakäsitluse, mis integreerib ökoloogia, hariduse, osaleva otsustusmehhanismi, säästvad tehnoloogiad ja majandustegevuse.

Vaata lähemalt www.kogukonnad.ee »

Ühing esindab Eesti ökokogukondasid Euroopa Ökokogukondade Võrgustikus GEN-Europe ning osaleb koostöös Ida-Euroopa ja Läänemere piirkonna sarnaste ühenduste ja/või üksikute ökokogukondadega.

KONKURSI TINGIMUSED

- Logo peab olema seotud ühenduse olemuse ja eesmärkidega
- Logo peab olema kasutatav nii trükistel, riietel kui digitaalselt
- Logo peab olema kasutatav ka mustvalgena
- Logo ei tohiks moodustuda organisatsiooni nimetähedest
- Logo kujund peaks olema kasutatav ka iseseisvalt (ilma nimeta)
- Konkursile esitatavad tööd tuleb saata nii vektorformaadis kui ka .pdf failina ning varustatuna töö sümboolika lühikirjelduse, autori nime ja kontaktandmetega e-posti aadressil logokonkurss@kogukonnad.ee
- Igalt osalejalt on oodatud kuni kolm kavandit
- Logo esitamise tähtaeg on **31. mai 2010**

Konkursi võidulogo autorilt tellime ühenduse logo ja tutvustava voldiku kujunduse. Saame tööd tasustada 5000 krooni + km, mis on ühendusele eraldatud Vabaühenduse Fondi toetusel toimuva projekti raames.

OOTAME JULGEID JA LOOVAID LAHENDUSI!

Lisainfo ja küsimused: logokonkurss@kogukonnad.ee
(MTÜ Eesti Ökokogukondade Ühendus)

Hiljuti oli Maaema sünnipäev

Kolga-Jaanis on öeldud, et maad ei tohi lüüa, sest see on inimese ema.

Maarahvana on maa või Maaema meile ääretult oluline. Äsja oli rahvakalendris tähtis püha **maahingaus**, mida võib nimetada ka Maaema sünnipäevaks. Kuigi ajakirja ilmumise ajaks on see juba möödas, tasub vanarahva tarkusi tähele panna ja järgmise korra tarvis meelde jätta.

Maaema sünnipäevast kõneleb Maavalla Koja vanem Ahto Kaasik.

Neljapäeval, 13. lehekuud on maahingaus ehk ristipäev, mida maarahvas peab Maaema sünnipäevaks. Enesest lugu pidav inimene ei tee sel päeval mingeid mullatöid, ei niida rohtu, ei raiu ega murra puid ning ei tee maa peale tuld. Maaema ja vanajumal tahavad maahingausel rahu saada.

Vadja maarahva juures on säilinud päeva põline nimetus *maaentsäüzspäivä*, mis tähendab maahingust ehk maapuhkust. See on maa sünnipäev, mil kogu maa ja maast kasvav on püha. Maa puhkab. Sarnane tähendus on sel päeval ka ülejäänud Maavallas.

Maahingause pühadust on rõhutatud kõnekäänuga, et sel päeval ei kasva rohi ja lind ei tee pesa. On usutud sedagi, et maahingausel pole mõtet leiba ega taari teha, see lihtsalt ei lähe hapuks. Koos maaga puhkab kõik elav ja peaks puhkama ka inimene.

Maa ja taimedega seotud töid ette ei võeta. Ei tohi künda, kaevata, külvata, istutada, niita ega rohtu katkuda. Ei või ka rohtu tallata, joosta või maad lüüa. Murul ei tohi isegi magada. Mitte üksnes maa, vaid ka kõik puud on maahingausel pühad nagu hiies, seetõttu ei kõlba oksagi murda.

Keelatud on noa ja kirve ning muude terariistadega, näiteks nõela ja varrastega tehtavad tööd. Samuti tööd-tegemised, mis põhjustavad kolinat ja mürinat. Pikne, kõu, uku, vanajumal ehk taevasa tahab, et inimesed sel päeval puhkaksid. Tööd ja asjad, mis on tehtud maahingausel, võib pikne hiljem hävitada.

On tähelepanuväärne, et maahingause pidamise eest vastutas terve küla. On usutud, et kui kas või üks mees ei pea püha, rikub see kogu küla saagi.

Maaema on maarahva tähtsaim jumal. Eluandja ja toitjana on ta kõigi olendite, sealhulgas ka

Sääre tamm Viinistul. Kõik elav on osa Maaemast.

Foto: Maavalla Koda

inimeste ema. Maaemast on sündinud ja tema armust elavad kõik rahvad, elmad, keeled ja usud. Isegi veekogud lätest mereni kõige oma elustikuga on Maaema hoida.

Kõlbeline ja väarikas inimene austab ema ja elu allikat. Seepärast tasub maahingauspäeval aeg maha võtta ja pidada esivanemate kombel Maaema sünnipäeva.

Pärimust

Suur ristlepäe on nii suur püha, et siplane ei kipu pesast.
Karja

Suurel ristipäeval tulivad mehed kokku ja valitsesivad eneste seltsist ühe ülema, kelle kätte nad oma anded jumalate heaks viisivad.
Tarvastu

Põlvan tetti ristipäivil ka tulesid, nigu mai- või jaanituld.
Põlva

Suure ristipäe ei külvatud midagi. Keegi oli külvanud lina suure ristipäeval. Kasvanud väga ilus. Kupardanud ära, leotanud ja pannud kuivama maha. Siis tulnud suur äike ja tuul. Tuul veeretanud linad hunnikusse ja allamäge järve. Pikne lõõnud sisse ja põletanud kõik ära. Ytle siis, et vanarahva tarkus midagi ei tähenda.
Rõuge

[Loe rohkem maahingause pärimust Maavalla Koja kodulehelt »](#)

Uma Pido tuleb taas

Mari-Liisa Parder

Kaks aastat tagasi alustasid võrokeled omakeelse laulu- ja rahvapeoga Uma Pido ning selle aasta maikuu lõpus tuleb Uma Pido taas. Seekord kohutume Põlvas, Intsikurmu laululaval 29. mail, kus esineb rohkem kui 3300 lauljat ning võrokeelne laul kõlab terve õhtu.

Uma Pido

Uma Pido on võro keelt ja kultuuri austav laulu-pido, mis algab sel aastal juba 28. mail Uma Pido nakatuspääväga, mil toimuvad kontserdid Põlva Maarja kirikus, Põlva Kaubamaja taga asuval linnalaval, kus esinevad Lõkõriq ja Poiskõsõ', ning päikeseloojangul süüdatakse Taevaskojas peotuli, mis järgmisel päeval peorongkäiku kaasa võetakse.

29. mai ehk „Pidopäiv“ algab juba kell 8 hommikul, mil Põlva linna staadionil alustab käsitöölaad. Kell 9.00 astuvad laadalavale aga esimesed esinejad ning kell 11.00 on kõigil huvilistel võimalik kätt proovida erinevates töötubades nii laadal kui ka Põlva linnas. Lõõtsameistri Heino Tartese õpetamise saatel on võimalik lõõtsaehituse töötoas oma oskused proovile panna, rahvalaulutöötoas aga hoiavad laulu üleval Vaikuse Koosolek ja Ütsiotsõ. Lisaks on võimalik Röpina Rahvakooli juhendamisel savitöötoas osaleda ning kõlapillide töötoas Rosma kooli rahva õpetamisel pille proovida.

Kell 18 algab aga suur peorongkäik Põlva järve äärest Intsikurmu laululavale, kus kõik peo esinejad vana Võromaa kihelkonnasiltide all kõnnivad. Lisaks kaheksale Vana Võromaa kihelkonnale on kooridel võimalik valida ka siltide „Seto sõsara' ja vele“ ning „Sõbra' ja sugulasõ“ vahel.

Kell 19 algab Intsikurmu laululaval Uma Pido peakontsert, kus lisaks tavalistele kooridele astuvad ühendkooride osas ühehäälse lauluga üles ka

veebruari alguses pere-, sugu-, sõprus- ja kogukondadest moodustatud koorid ehk lihtsalt „konnakoovid“. Ainuke laul, mis peakontserdil eesti keeles kõlab, on Eesti hümn ning seda lauldakse Uma Pido! seekordsete sümbolpillide lõõtspillide saatel.

Õhtu lõpeb simmaniga, kus mängib Heino Tartes ja Sõbra'. Peakontserdile tuleb kõigil huvilistel lunastada pilet, mis Piletilevist ostes maksab 50/25, kohapeal Intsikurmus 75/40 krooni.

Suur võrokeelne laulu- ja rahvapido Uma Pido 29. mail Põlva liinan

- 18.00 Rongikäik Põlva järve veerest Intsikurmu laululavalõ
- 19.00 Pääkontsõrt Intsikurmun

Pido lätt edesi simmaniga.

www.umapido.ee

Südame asi

Pühapäeval, 23. mail toimub üle Eesti üks imeline ettevõtmine: Südame asi nimeks. Kell 11.00 kogunevad 27 erinevas kohas Eestimaal inimesed, et kuulata oma südame häält ja lihtsa teadvustatud liikumisega oma armastust kogu maailmasse saata. Tallinnas kogunevad sajad inimesed Vabaduse platsil, kus kõlab meditatsiooni soojenduseks ka elav muusika.

Karuneshi südameditatsiooni eesmärgiks on kogeda armastuse ja üksiolemise jõudu. [Vt videot](#) » Liikumise läbi toimub andmine ja vastuvõtmine. Selle tegemine ühiselt võib mõjutada hästi kogu meie planeeti. „Meie südamed teavad, mis meid rõõmustab. Südamega vaadates näeme maailma tervikuna,“ kirjutavad korraldajad Südame asja koduleheküljel.

Meditatsioon erineb tavapärasest istumismeditatsioonist selle poolest, et toimib eelkõige kehaliselt – läbi liigutuste ja hingamise. See on südame energiat avav ja tugevdav meditatsioon, mille laiem taotlus on kogemuse andmine, et südame tasandil oleme me kõik omavahel seotud ja ühenduses. Meditatsiooniga toome tähelepanu mõtlemise juurest tunnetamisele, luues eeldused elamiseks rahu ja harmoonias ning suhestumiseks teiste inimeste ja kogu maailmaga läbi heatahtlikkuse ja armastuse. Meditatsioon ja liikumine kauni muusika saatel kestab kokku poolteist tundi.

[Margus Aru laul Südame asja taustaks](#) »
Aksiooni kodulehekülj: armastus.imelaps.ee

Selle aasta Teeme ära talgupäevast võttis osa 31 299 inimest

Tiina Urm, Teeme ära

Tänaseks on kokku loetud Teeme Ära talgutel osalenud eestimaalased – lõplikuks kaasalööjate arvuks kujunes 31299 inimest.

Kokku toimetati Teeme Ära talgupäeva egiidi all 1130 erinevas paigas. Harjumaal oli talgukohti kõige arvukamalt – 248, neis tegutses kokku 7707 talgulist. Harjumaal järel olid aktiivsemateks maakondadeks Lääne-Virumaa 2866 talgulisega, Pärnumaa 2691 talgulisega ning Tartumaa 2614 talgulisega.

Kõige rohkem paelus inimesi korra loomine – peaaegu pooled osalenutest ehk 13660 inimest aitasid toimetada 461 erinevas paigas, mis olid ennast määratlenud heakorralgutena. Pea kolmandik talgulistest ehk 9327 eestimaalast aga aitasid kaasa külades ja külade hüvanguks korraldatud talgutel. Külatalguid korraldati kokku 311 erinevas paigas. Ka mälestiste uueks loomisel ja korrastamisel osales suurem hulk talgulisi – kokku 4072 inimest, kes tegid korda 162 objekti.

Talgujuhtidelt on saanud tänaseks ka sisulist tagasisidet ja hinnangut toimunule. Maakondade lõikes saab saanud tagasisidega tutvuda veebilehel www.teemeara.ee. Talgute kodulehel on väljas ka ülevaatlik statistika talgupäeva kohta ning talgulistelt saanud meeolukad talgupäeva videosalvestised. Neid lisandub kindlasti veel lähiajal. Oma tagasisidet on võimalik nii talgujuhtidel kui talgulistel endiselt edastada meiliaadressile info@teemeara.ee.

Väga oodatud on ka talguvideod ja –pildid. Fotod saab üles laadida Flickrisse (www.flickr.com) või Nagisse (nagi.ee) ning märksõnaks kirjutada **talgud2010**, et pildid oleks hiljem kergesti leitavad. Kõik talgupäeval tehtud videod saab üles laadida Delfi videokeskkonda video.delfi.ee (või video.delfi.ee/ru) Taaskord soovitame kasutada märksõna talgud2010. Youtube kanalisse üles laetud talguvideodest palume samuti teada anda info@teemeara.ee aadressile, et saaksime neid ka koduleheküljel teistega jagada.

Lähinädalatel teeb uuenduskuuri läbi veebikeskkond www.talgud.ee, kus kõigil eestimaalastel tekib aastaringne võimalus tegusaid inimesi talgutele kutsuda. Kõigil, kellel talgupäeval käimata jäi või siis ühiselt toimetamine looduse heaks meeldima hakkas, on

võimalik suve jooksul kaasa lüüa ka erinevatel Eestimaa Looduse Fondi talgutel. Lähem info www.elfond.ee.

Teeme Ära talgupäeva toimikond tänab südamest kõiki toredaid ja tegusaid inimesi, kes talguid korraldasid ja talgutöödel kaasa löid!

P.S. Vaata pilte ja videoklippe toimunud talgutest: <http://www.facebook.com/teemeara> ning www.flickr.com (märksõna **talgud2010**)

Maailma on koristanud juba üle 700 000 inimese

Eestist alguse saanud riigikoristamisaktsioon „Teeme ära“ on rahvusvahelise nimega „Let’s Do It World“ levinud juba üle maakera. Tänaseks on prügi Eesti eeskujul koristanud juba 700 000 inimese.

Osalemisrekord püstitati sel kevadel, 17. aprillil Sloveenias, kus koristusaktsioonist võttis osa ligi 250 000 inimest. Sloveenia eeskujul levib aktsioon ilmselt üle kogu selle regiooni. Serbia on kindlasti lubanud koristada, aga vajab veel pisut tuge.

Selle aasta 20. märtsil koristas umbes 100 000 inimesega oma riiki Portugal. Samal päeval toimus ka Indias New Delhi pilootkoristus 900 inimesega. Osa võtsid korporatsioonide juhid ja avaliku elu tegelased. Seejärel koristasid 17. aprillil koos prügi Sloveenia ja Leedu, 24. märtsil Läti umbes 200 000 inimesega. Paar päeva tagasi koristati uuesti Indias, sedakorda osales Delhi koristamises 5000 kooliõpilast. Delhi, plaanib end prügist täiesti puhtaks koristada 25. septembril ja seda 700 000 inimesega. 26. septembril järgneb sellele kohe Rumeenia.

Järgmine ajaliselt lähim koristusaktsioon toimub Ukrainas, Kiievis ja seda 5. juunil.

Eesti esimesed koristusalgud toimusid 2008. aastal. Samal aastal korraldas Leedu kuu ajaga väik-aktsiooni umbes 5000 inimesega. Järgneval aastal osales juba sada tuhat inimest. Lätis 150 000 inimest.

Lähem info: www.letsdoitworld.org
Liitu Let’s Do It World Facebooki lehega <http://www.facebook.com/letsdoitworld>
või Let’s Do It World Facebooki grupiga »

Bioneers konverents Findhornis

30. oktoobrist 2. novembrini selle aasta sügisel toimub Findhorni kogukonnas Põhja-Šotimaal rahvusvahelise legendaarse keskkonnaaktivistide organisatsiooni „Bioneers“ konverents, kuhu kõigil huvilistel on osalemiseks võimalik taotleda ka Grundtvigi grante.

[Loe lähemalt ürituse kohta »](#)

[Loe lähemalt rahastuse taotlemise kohta »](#)

Eesti Ökokogukondade Ühenduse listidega liitumine

Eesti Ökokogukondade Listiga saab liituda (kui infot nt mõnele sõbrale saadate):

Kirjuta kiri aadressil majordomo@kogukonnad.ee, subjekti rida jäta tühjaks ning sisuks kirjuta `subscribe teated`

Tellimise lõpetamine käib analoogselt tellimisega, kuid kirja sisuks pane `unsubscribe teated`

Gaia Hariduse listiga saab liituda aadressil <http://groups.google.com/group/gaiaharidus/>

GENi uudised

Kõige värskemad GENi (Euroopa Ökokogukondade Ühenduse) uudised tulevad alati GENi postiloendisse. Samuti on nad olemas ka GENi koduleheküljel. Parim viis uudistega kursis olla on ka ise midagi realselt teha. St, et kõik on teretulnud panustama kõikvõimalikesse GEN Eesti ja usun, et ka GEN Europe'i tegemistesse.

Kes soovib liituda GENi ehk Euroopa Ökokogukondade Ühenduse üldise rahvusvahelise postiloenditega, [saab seda teha siin »](#)

Eesti ökokogukondade liikumine Facebookis

<http://www.facebook.com/kogukonnad>

GEN-Europe Facebookis

[Lehekülg »](#) ja [grupp »](#)

Kuidas saada Eesti Ökokogukondade Ühenduse ja GENi liikmeks

Kes soovib panustada Eesti Ökokogukondade tegevusse on seda väga teretulnud tegema, astudes ka meie liikmeks. Ühenduse liikmeksastumine on vabatahtlik ja kõik inimesed, kes pooldavad loodushoidu, säästlikku eluviisi, koostööd ja

enese arengut on väga teretulnud. Kokkuleppe-line 1 ÖKO ehk 111 kr suurune aastamaks on meile abiks, et saaksime jätkata suviste kokkutulekute korraldamist. Aastamaks on mõeldud hea solidaarsusmaksu ja panusena inimestelt, kes toetavad meie tegevust.

EÖÜ liikmeksastumise huviga kirjuta palun Svenile sven.aluste@esna.ee.

Kirjuta palun ühtlasi, miks see sinu jaoks oluline on ning kuidas Sa sooviksid ühenduse tegevuses kaasa lüüa.

GEN Europe'i toetavaks liikmeks astumiseks tuleb kirjutada avaldus. See on väga lihtne ja toob kaasa palju privileege GENi üritustel osalemisel. Aastamaks on 25 eurot.

[Tutvu materjalidega siin »](#)

Kuidas panustada Eesti Ökokogukondade Ühenduse tegevusse

- Läbi vabatahtliku töö:
 - Ootame kõiki abilisi appi suvise ökokogukondade kokkutuleku korraldustoimkonda. Selleks, et oma abi pakkuda, ole palun hea ja kirjuta ave@kogukonnad.ee
 - Panustades ajakirja KoguKonnad toimetuse töösse (kõik artiklid on teretulnud). Kirjuta kadri@kogukonnad.ee
 - Tullas appi IT-tiimi. Meil on tarvis abi www.kogukonnad.ee halduses ja muudeski põnevates projektides. Selleks kirjuta Knutile: knut@savikodu.pri.ee
 - Tunned endas ära ökokoolitaja? Või pakud muid toredaid koolitusi, mis võiksid meie tegevusega haakuda? Siis võid liituda Gaia Hariduse programmiga, töötame välja ökoloogilisi koolitusi koolidele, õpetajatele, organisatsioonidele, huvilistele. Selleks kirjuta Elele: ele@kogukonnad.ee

- Toetades ühenduse tegevust rahaliselt. Kõik annetused ja toetused meie tegevuse korraldamiseks on teretulnud. Tänu sellele saame korraldada suvist kokkutulekut, kutsuda välismaiseid esinejaid ja oma põhitegevust üleval hoida. Oleme tänulikud igasuguse abi eest.

MTÜ Eesti Ökokogukondade Ühenduse arveldusarve Swedbankis on 221041330534. Kui soovid toetada mõnda konkreetset üritust, nt ökokogukondade kokkutulekut, ole palun hea ja märgi selgitusse toetuse siht.

Artiklid

Meie Meka ja meeskond

Kati-Saara Vasar-Murutar

Kati-Saara Vasar-Murutar kirjutab sellest, kuidas ta metsade keskele hobustega tegelema sattus ja mis tegemised teda seal hoiavad.

Armas väike, Battaya!

Mõtlen Su peale kõige hellemate tunnetega, mis mul üldse olemas.

Nende hellade ja isetute tunnete tekitamine ongi Sinu töö, Sa kaheaastane trakeeniplika. Sa oled Tema Enese lapselaps – Su vanaisa on must trakeen Palladium. Palladium tähistab üht säravaimat perioodi Eesti ratsaspordi uusimas ajaloos. Tema nimelisi karikasarju peetakse ikka. Tema järglasega ühes hingamine on au ja ülesanne.

Ja Sinu ülesanne meie peres on ollagi Palladiumi järglane, kes õpetab ja kasvatab meie lapsed ja lapselapsed Inimesteks. Sinu väike perenaine Brigita on meie Meka noorperenaine. On hea, et

Battaya

tulid meie juurde nii noore säluna. Kasvad koos oma väikese perenaisega. Ta selgitab Sulle esimesel aastal lihtsalt koos mängides ja olevat vaadeldes, milline on meie elu keset metsa ja maad, inimesi ja loomi.

Seejärel on Sinu, väärika põlvnemisega ratsu ülesanne sõita teiste inimeste ja hobuste ees ning viia meid kõiki sel kombel tulevikku. Läbi korrastatud metsaradade, üle hooldatud põldude hakkavad Sulle järgnema teised hobused, kes kannavad inimesi. Inimesed lasevad ennast kanda selleks, et terveks jääda või saada. Nad tahavad suuremaks kasvada, ennast leida – ja koos hobustega üle allikate kulgedes jõuavad nad Allikani. Selleks me oma Meka rajamegi. Üks täiuslik talu kuulub mõttekaaslastega koos ühtsesse kogukonda. Kogukond väestab mitmeid külasid. Laetud külad moodustavad eluterve Eestimaa. Nii me oma planeedi päästamegi. Sina lähed kõige ees, kandes tulevase Eesti noort tegijat, oma väikest perenaist Brigitat – kellest saab kord järgmise põlve vana tark metsamoor.

Meie meeskonnas on igaühel oma koht ja ülesanne. Lisaks trakeeni-plikale on meie meeskonnas kaks eesti tõugu hobust – Rõõmus Reede ja EQ. Nemad on karja juhi Kati ning vanima tütre Margareta ratsud. Kergema massiga tööde tarvis ka adra, lohisti ja vankri ette õpetatavad.

Suuremateks töödeks ning suuremat kasvu klientide turjal kandmiseks on meie meeskonnas eesti raskeveomärad Haldjas ja Helene – rekreatsiooni ja preventsiiooni vajavad ka õige suurt kasvu inimesed. Liiatigi on selle ohustatud tõu aretamine meie meeskonna ilus ülesanne.

Noorimal tütrel Maria Indiral on kaks shetlandi sälgu – Madonna ja Jo-Jo õpetavad meile saabunud eneseotsijaist kõige väiksematele, kuidas kasvada inimeseks.

Sõnatu kõne habrast ilu õpetavad ka bernhardiinidest ema ja poeg Barbara ja Tobias ning spanjel Edward.

Kaslaste liigi väeloomalikku kõnet saab kuulda noortelt triibikutelt nimedega Puhh ja Notsu. Linnulistest on meil esialgu vaid päris väikesed, aga see-eest hoogsalt sigivad viirpapagoid.

Meile on oma väge ja sõnumit lisama kutsutud lambad ja kitsed. Lehmake Linda on juba tööjaoatuses oma kohale saabunud. Oma meeskonda koostaval Katil on kombeks olnud kutsuda väga noored loomad – kõik hobused-kutsikad kasvatab ta ise lapsest saadik üles. Siis on mõistmine ja usaldus jäägitu ning koostöö sujuv ja turvaline.

Nii kasvab ka holsteini vissi meie juures vasikast

mullikaks ning saab tuleval aastal läbi emaduse lehmaks. See on tähtmärk ja teatepulga, missiooni ja tegeliku Meka tähis. Lehm teeb Katist Soone Saara.

Soone Saara

Kumma külla Soone talu pidama tulnud Kati on 21. märtsil 1967 Tallinnas sündinud. Tema isa oli laulja-nukumeister Harri Vasar ja ema on Ameerikas elav arst. Soone talu poole asus Kati teele läbi Pärnu linnas kasvamine – käis seal palju aastaid balletistuudios, lõpetas Pärnu kunstikooli esimese lennu, ülejõe gümnaasiumi muusikaklassi, võitis hulga aineolümpiaade ja loov-võistlusi ning läks ajakirjanikuks õppima.

Tartu Ülikoolis filoloogina magistrikraadi omandamisele lisandus abielu kirjastaja-purjetaja-kaitseliitlase Alo Murutariga, millest sündis viis last. Sisemine püüdlus linnast välja viis pesakonna elama Võrtsjärve äärde Vehendisse. Lisaks sellele rajas aja/kirjanikuna üheks meie ühiskonna originaalsemaks loojaks-arvamusekujundajaks kasvanud Kati oma Eedeni Liu sadama ja majaka vahele Kirikunukale vaatega Pärnule. Kaheksa aastaga on Jausa talu lõpuni üles ja valmis ehitatud ning aeg edasi minna.

2010. aastal asub Kati oma laste ja loomadega Raplamaale Kumma külla Soone tallu. Ta käivitab peale oma aja/kirjaniku praksise 20-hektarilises talus traditsioonilise tootmise. Kõigepealt kolivad koos temaga sellesse põlisesse tallu hobused ning haritakse põllud, võetakse kasutusele heinamaad, korrastatakse karjamaad – moodustub tootev ring, mis paneb Soone talu ise ennast nii hobuste abil kui muude looduslähedaste kunstide ja kogunemiste abil elatama.

Korda tehakse mets ja rada, mis viib talu juurest üle allikate ja põldude Endla paisjärve juurde – see on teraapiline terviserada, mida korrastades saadakse ühtlasi materjali kopliteks ja piknikuplatside rajatisteks.

Miks avab Kati oma laste ja loomade koostööle rajatud talu inimestele, kes vajavad puhkust ja laadimist, õpetust ja ravi? Alati on üks kitsas võimalus – sulgeda oma valdused tõkkepuuga ning mõelda – mis siis, et rohelisel ja spiritualistlikul kombel elades – minu!

Teine võimalus on laiem ja Teenivam. Teatud arengutasemel teeb missioonitundega inimene südame ja ukse lahti ning jagab kõike, mis tal on, nendega, kellel pole. Jagab selleks, et ligimesedki kasvaksid ja areneksid. Ühineb mõttekaaslaste taludega ökokogukonnaks. Püüab iga päev tööd tehes palvetades sedasi Maad päästa. Lihtsalt.

Soone talust saab mitmeid valdu läbivate seikluslike matkaradade osa. See pole lihtsalt linnarahva lõbustamise variant – see on tõsine ja olemuslik teraapia, ellujäämise õpetuse jagamise Meka.

Soone talu teeb lisaks õilsale maailma parandamisele ka konkreetset ühiskonnateraapiat – nii metsa korrastamise kui hobukeskuse rajamisega pakub ta süstemaatiliselt töötutele tööd.

Mis puutub suure keskuse, pühendunud Meka ehitamist, siis on ilmne, et juhused on käsk. Kui talu juures on säärane piklik metsakoridor, nagu Soonel – siis see sobib ja kutsub matkarada rajama. Kui on lausa eraldiseisev 4-hektariline maa-tükk – siis tuleb sinna taeva tahte täitmiseks rajada ökoloogilise elulaadi keskus.

OÜ ja MTÜ Aabrami hobulausujad asuvad 2010. aastal ette valmistama ja 2011. aastal rajama Valtu asula infrastruktuuriga lõimuvat hipospaad. Maneež, millest saab Meka kese, sobib teraapiaks ja sportimiseks, koolitusteks ja väljund-üritusteks nii hobustele kui koertele, nii judopoistele kui tantsutüdrukutele.

Liivaplatsi otsa ehitatav klaasiga eraldatav tribüün on ühtlasi ruum nii koolituste kui võistluste, töö kui seltsielu tarvis – siin toimub igapäevane preventatsioon, rekreatsioon, rehabilitatsioon – elulaadiline revolutsioon!

Maneežiga külgnev tall töötab põhimõttel, et hipoteraapia ja hobulausumine pole ainult teist liiki loomale selgaronimine, vaid ka temaga lihtsalt koos olemine, kõnelemine ja puudutused. Talli peal – päikesepatareide ja tuuleveskiga varustatud katuse vahel – asuvad magamistoad elulaadi-laagritesse kogunejatele.

Teisel pool maneeži töötab puutöököda, kus leiavad tööd ja eneseteostust erinevate kohanemiskustega isikud – eriliste sündmustena kutsutakse kokku vigursaagimise, korvipunumise ja muude loovate harude suurpäevi.

Puutöökojaga külgneb käsitöökoda – see on lisaks vaibakudumisele ja siidi maalimisele ka mõttekaaslaste koos käimise, laulmise ja lobise-mise, naermise ja pihtimise koht.

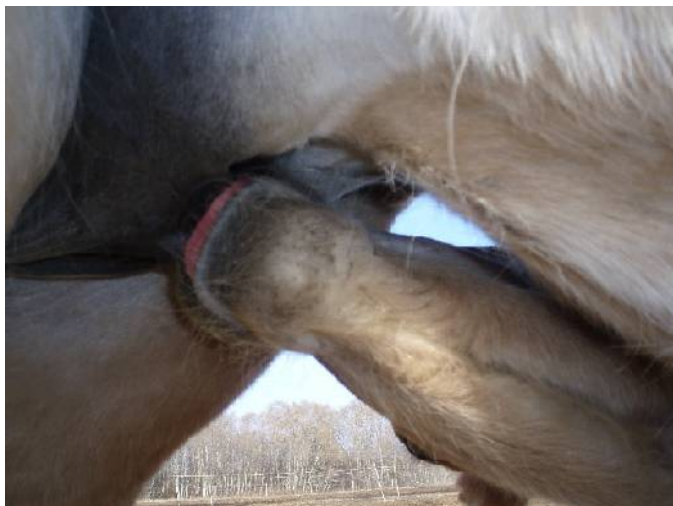
Miks on Katil, kellest on kasvamas Soone Saara, usku nii suure ja olemusliku, töömahuka ja vastutusrikka ettevõtmise õnnestumisse? Sest Raplamaal on kujunenud mõttekaaslaste kogukond – Margot ja Helgi, Sirje ja sealtkandi hobu-inimesed, naiste ja ettevõtjate ühendused – kõik on elulaadilise kogukonna tegudele koondumiseks valmis.

Üksi võtnuks Soone Saara ühe sammu korruga. Kogukonnata poleks julgenud nii suurelt mõelda. Inimene on parimas mõttes kariloom. Kui tema südames on jõud, siis tõmbab ta endale ka oma-suguseid ligi. Seda ei saagi juhtuda, et õigel teel kulgedes kogukonda ei teki.

Sünergia tekitab aga juba ise üha uusi ideid ja mõtteid. Olge lahked: näiteks rütmilist ja seikluslikku kulgemist võimaldavad ratsa- ja rattamatkad ühest talust teise – kusjuures igal talul oma eripära. Kellel ürdid ja kitsejuust, kellel loengud ja loodusravi... Kogukonnaks seotud elulaadi-kesksetest kodudest on taas kindlused saamas.

Meie missioon on seni veel linnas kuhjajatele ette näidata ja teed rajada – sõbrad, nii saab ja peab! Meie palvetades töötamine ja töötades missiooni täitmine on parimas mõttes ellu jäämise õpetus – pääs tulevikku meie peredele, kogukondadele, ligi tõmbujatele – kogu emakesele Maale.

P.S. Et mis meeskond – puha emandad ja tütreid, märad ja lehm ja vallalisevõitu Soone Saara ise... – nojah, on tõesti nii, et oleme üsna naiskond tõesti :)

Haldjas

Raha ja tema alternatiivid

Kristjan Jansen

Viimastel nädalatel on Eestis käivitunud huvitav tendents – kogukonnarahad. Urvas-te vallas võeti kasutusele Urban. Paides Pai. Kristjan Jansen kirjutabki põhjalikumalt kogukonnarahadest.

Mis on raha? Teda on nimetatud informatsiooni-kanaliks, vahel ka võimu teostamise vahendiks, kuid tavaliselt selgitatakse raha olemust tema funktsionaalsuse kaudu – rahaga saab asjade väärtust mõõta, väärtusi vahetada ning säilitada. Kuid väga harva tõstatatakse küsimus raha päritolu, vajaduse, alternatiivide ning tulevikväljavaadete kohta. Me võtame oma rahasüsteemi iseenesestmõistetavana, isegi nähtamatuna – loomulikult märkame me raha olemasolu või selle puudumist, kuid peaaegu kunagi ei lähe me süsteemi juurte juurde ja ei uuri, miks raha üldse vaja on.

Kõige üldisemalt kõlab raha definitsioon nii: raha on sotsiaalne kokkuleppe, mille alusel kasutavad inimesed omavahel midagi vahetusväärtusena. Kes kokku lepivad? Mida vahetusväärtusena kasutatakse? Kus see raha kehtib? Selle kohta ei ole ühtegi reeglit, kõik on kokkuleppe küsimus. Siin peitub võti näha raha millegi tunduvalt laiemana, vabamana ning sümpaatsemana, kui ta tavaliselt tundub.

Meile harjumuspärane mudel "üks riik või majanduspiirkond – üks ametlik raha" ei ole tegelikult sajanditki vana. Kuigi tundub, et maailm liigub järjest suurema rahandusliku ühtsuse suunas – Eesti ootab eurot, El Salvador loobus oma kolonist USA dollari kasuks ning räägitakse ka maailma ühisrahast – ilmuvad ikka ja jälle välja grupid, kes ei taha rahalise üleilmastumisega kaasa minna ning räägivad oma rahast. On see lihtsalt tagurlus ja traditsioonist kinni hoidmine, nagu vasakpoolne liiklus Inglismaal ja gallonid USA-s? Kindlasti mitte, rahamaailma kirjul lapitekil on põhjuseid palju.

Hea ja halb raha

Raha pole kunagi olnud pelgalt numbritega väljendatav neutraalne väärtusvahetusühik, nagu väidab klassikaline majandusteadus. Majandusantropoloogid ja sotsiaalteadlased on raha palju uurinud ning leidnud, et varasest ajaloost peale on raha olnud äärmiselt mitmekihiline mõiste, sotsiaalne objekt, millel on väga palju tähendusi. Isegi kui kogukonnas on ametlikult käibel vaid üks rahaühik, eristavad inimesed eri olemuse ja otstarbega raha ning kasutavad neid erinevalt,

luues niimoodi alternatiivseid rahasid.

Mõisted "räpane raha" ja "rahapesu" on alati olemas olnud. Näiteks eraldab Keenias elav luude hõim rangelt tavalist raha "kibedast rahast". Kibe raha tuleb vargusest, röövist või pole ausalt välja teenitud nagu näiteks loteriis võidetud või maast leitud raha. Samuti muutub raha kibedaks kanepi, kulla ja maa müügiga. Tavaline ja kibe raha tuleb hoida eraldi ning nendega on seotud palju ettekirjutusi ja tabusid. Eriti halvad ended on seotud tubakakaubitsemisest teenitud rahaga – kui seda kasutada näiteks pruudi lunaraha maksmiseks, siis võivad pruutpaar hukkuda tuleõnnetuses. Luod oskavad rahalt kibedust ka spetsiaalse puhastusrituaali abil ära võtta. Teatud mõttes ei erine see palju Eesti Kultuurkapitali "rituaalist", mille abil tubakaaktsiis muudetakse hinnalisteks kultuuriteosteks.

Kriisirahad

Alternatiivsed rahad ilmuvad välja ka siis, kui piirkonda tabab mingi suurem vapustus – majanduskriis, hüperinflatsioon, poliitiline peataolek – segastel aegadel, mil raha napib või ta on oma usaldusväarsuse kaotanud. Inimestel on vaja kuidagi oma elu korraldada, kaupu-teenuseid vahetada ning selleks võetakse käibele asendusraha. Suure Depressiooni aegadel USAs oli ringluses ligi 3000 erinevat raha, Argentiinas majanduskriisi ajal 90ndate lõpul tehti pool riigi tehingutest erinevates kohalikes rahades ning ärge unustatagu ka Tartu raha, mis jõudis 1992. aastal enne krooni tulekut käibel olla 37 päeva. Reeglina on kriisirahad ajutine nähtus – kui riik suudab ennast kokku võtta ning majandus hakkab taastuma, siis hakkavad inimesed taas riiklikku raha usaldama ning suurem osa kohalikest rahadest kaob käibelt.

Ajaloost on siiski teada ka mõned püsivamad oma raha eksperimendid, nagu näiteks Šveitsi WIR, 1934. aastal alustanud firmadevaheline krediidisüsteem, mis on järjest kasvanud, hõlmates praegu 80 000 ettevõtet ning on riiki olulisel määral erinevatest majanduskriisidest säästnud.

Uued alternatiivrahad

Kuid kultuuriliste ning kriisirahade kõrval on

viimase paarikümne aasta jooksul järjest kasvanud uue ja värske mõttega loodud alternatiivrahade liikumine. Siin pole ühest põhjust – kuna raha puudutab meid kõiki, siis on raha ümber kokku saanud muidu täiesti vastandlikud vaated.

Esiteks äärmuslikud vabaturufanaatikud, kelle arvates ei tohiks riigiraha olemaski olla ning iga pank võiks välja anda oma raha – turg paneks paika, mis raha püsima jääb. Samas pole see liikumine teooriast kaugemale jõudnud.

Või siis nn **Zeitgeisti-liikumine**, kes näeb konkurentsile ehitatud rahasüsteemis ja fraktsionaalses intressikeskses panganduses ühiskonna allasurumist ning sotsiaalsete sidemete lõhkumist.

Olulised alternatiivraha arendajad on ka ülemaailmsed kogukonnaliikumised nagu näiteks Transition Towns (www.transitionnetwork.org), jätkusuutlikuma elukorralduse eest seisjad. Leidub ka rohelise raha teoretikuid, kelle arvates tuleks maailma finantsüsteem ümber teha nii, et see ei baseeruks mitte lõpmatul lubaduste ahelal nagu praegu, vaid oleks seotud mingi globaalselt olulise mõõdetava ressursiga – CO2 tonni või energia-kilovatiga.

Ja viimaks arengumaad, kelle probleemid on tohutu vaesus, ebavõrdus ning väga suur mitte-ametlik majandusruum. Inimesed teevad küll mingeid töid ja „ajavad äri“, et hinge sees hoida, kuid see ei kajastu riigi jaoks ühelgi paberil ega majandusarengu raportis. Mitmed neist maadest on aru saanud, et Lääne-sugust heaoluühiskonda võivad miljonid kõrvalejätetud inimesed ootama jäädagi, alternatiivraha võiks aga anda kogukondadele veidi iseseisvust oma tehingute korraldamisel, ootamata (ilmselt mitte kunagi kohale jõudvat) ametlikku raha.

Olenemata alternatiivraha loojate maailmavaadetest on oma raha loomise algtoõuge alati sama – olukord, kui ametlik riiklik raha ei täida enam enda ülesannet, ta kas pole kättesaadav või pole tema kasutamine lihtsalt sobilik.

Samas on uue raha kasutuselevõtt suur vastutus: alternatiivraha-kogukondades on avalik saladus läbikõrbenud rahaprojektide suur hulk. Mistahes rahasüsteemis – riiklikus või alternatiivses – paneb raha saatuse paika usaldus, mida välja teenida ja hoida on raske. Kindlasti pole mõtet raha luua möe pärast ja kiirustades. Alustada tuleb samm-sammult – edukaimad alternatiivrahad on alati loodud mingi konkreetse ülesande lahendamiseks, nad kehtivad vaid piiratud alal, nad ei konkureeri ametliku rahaga ning nende taga on usaldusväärne kogukond.

Kogukonnarahad

Levinuimad alternatiivrahad on kogukonnarahad, millest on palju erinevaid variante, kuid mille põhimõtted on sarnased: raha ringleb vaid kogukonna sees, elavdades niimoodi omavahelist läbikäimist – nii kohalikku majandust kui ka inimestevahelisi suhteid. Levinuim kogukonnaraha vorm on lihtne turvamärkidega paberraha, kuid ka siin on värskeid ideid – hiljaaegu tuli oma rahaga välja San Francisco linnaosa Bernal Heights, mis paberraha asemel kasutab tavalisi dollareid, märgistades neid oma linnaosa kleepsuga www.bernalbucks.org. Üha enam on seoses mobiiltelefonide ja kiipkaartide levikuga tekkimas ka elektroonilist kogukonnaraha, kuid nende kasutuselevõtt võib olla paberrahast keerulisem.

Ka on erinevad kogukonnaraha arvestusühikud, konverteeritavus ning väljaandmise kord – rahaühikule võib vastata üks töötund või üks tehtud tegu; raha võib (aga ei pea) saama riikliku raha vastu vahetada; raha võib välja anda kogukonnas tegutsev mittetulundusühing, valitsusväline organisatsioon, hoiulaenuühistu või siis loob raha iga inimene ise. Nii tegutseb näiteks virtuaalne kogukonnaraha Önnepangas, kus raha tekib siis, kui keegi aitab kedagi ja teine pool tänutähe vastu annab.

Sotsiaal- ja haridusrahad

Väga edukad on olnud fureai kippu'd ehk „hoolitsussuhte piletid“, mis loodi 1995. aastal Jaapanis, maailma kiireimini vananeva ühiskonnaga maal. Riik mõistis, et mistahes sotsiaalhooldusprogramm ei suuda käia kaasas järjest suureneva eakate hulgaga ning seadis sisse spetsiaalsed rahad, mida saavad teenida noored, kes aitavad vanureid. Teenitud fureai kippu'sid saab näiteks saata oma vanadele sugulastele, kes siis omakorda nendega noortele maksavad – või siis oodata niikaua, kui ise vanaks saad ja hoolitsusraha kulutama hakkad.

Fureai kippu'del on tekkinud „sooja ja hoolitseva“ raha foon, eakad tahavad noortele järjest rohkem maksta hoolitsusraha, mitte „külmade ja kalvide“ jeenidega. Jaapanis on praegu 300–400 sama põhimõttega rahasüsteemi ning hoolitsus-

raha on laienemas ka Hiinasse, kus ühe-lapsepõlvkond peab varsti hakkama tohutut arvu eakaid üleval pidama. Pole võimatu, et ka vana-nev Euroopa leiab varsti Jaapani hoolitsusrahist innustust.

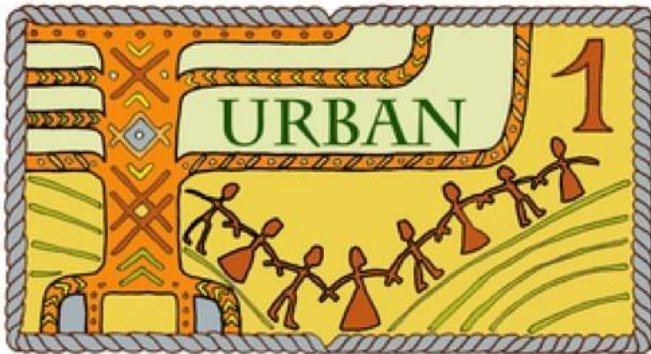
Alternatiivrahasid ollakse kasutusele võtmas ka hariduses: Brasiilias kaalutakse spetsiaalset õppetunni-raha "Saber" mis töötab nii: riik valib välja vaesemad koolid, kus õpetajaid napib ning ülikooli edasiminejaid on vähe ja jagab esimese klassi õpilastele spetsiaalset õppetunni-raha. Sellega saavad nad maksta vanemate klasside õpilastele järeleaitamistundide eest. Need vanemad õpilased saavad omakorda maksta keskkooliõpilastele järeleaitamise eest. Kui õpilane lõpetab keskkooli ja on kogunud teatava summa õppetunni-raha, siis saab ta sellega kinni maksta osa oma ülikooliharidusest. Mida rohkem nooremaid õpetad, seda rohkem õpid ise ning seda suuremad on su võimalused ülikooli saada. Alternatiivrahal on veel palju vorme ja raske on leida maad, kus neid ei tunta – kaup-kauba-vastu laadad Argentiinas, sotsiaalpangad Brasiilias, mis ühendavad omavahel mikrolaenu, kohaliku raha ja kooperatiivid; ökorahad Kaláka ja Kör Ungaris; regionaalrahad Saksamaal, mis toovad huvitavad ennesõjaaegsed rahaeksperimendid tänapäeva; kõneminutite kasutamine rahana Aafrikas, mis jätab ilmselt praeguse elektroonilise panganduse etapi üldse vahele jne, jne.

Alternatiivrahad ja Eesti

Eestis on alternatiivrahadest seni üsna vähe räägitud. Ajaloolist koduraha on küll uuritud, numismaatik Ivar Leimuse andmetel on erinevad ametliku raha asendajad olnud Eestis käibel alates keskajast, mil näiteks oli levinud veskiraha, mida sai kodanik jahvatusmaksu tasumise eest linnakassast ning mille ettenäitamisel võis linna veskil vilja jahvatada. Uuesti tulid kodurahad kasutusele 19. sajandil koos tööstuse arenguga, levinud olid nn vabrikurahad Hiiumaal ning Narvas.

Kaasaegsete kogukonnarahade teemal on Eestis kirjutatud vaid üksikud alternatiivse majandusmõtte huvilised nagu Villu Zirnask ja Henri Laupmaa, kuid alates 2009. aasta lõpust on tunda, et idee hakkab lõpuks laiemalt levima: Von Krahlite teatris käibivad teatrisisesed maksevahendid krahlid, Urvastes on sellest kevadest käibel oma

rahana **urbanid**, oma rahast räägivad ka **setud** ja **paidekad** ning aktiivselt tegutseb **Tartu Hoiu-laenuühistu**.

Areneb ka elektrooniline kogukonnaraha: 2009. aasta sügisel läks käima **Õnnepank** ning Uue Maailma koduleheküljest välja kasvanud kogukonnatarkvara **CommunityToolsi** planeeritakse ka kohaliku raha funktsionaalsust.

Niisiis, aitab "kibedast rahast" ja rahapuudusest. Maailma raha-lapitekil on juba 5000 erinevat ruutu ja nende arv aina kasvab. Mõtleme koos, kuidas sinna mõni uus laik lisada!

Lisalugemist

<http://rahalugu.edicypages.com>

<http://kika.trip.ee>

<http://www.lietaer.com>

<http://reinventingmoney.com/library.html>

<http://brixtonpound.org>

<http://www.thelewespond.org>

Välismaa: Vikerkaarevandersellina Mehhikos

Kati Lumiste (tekst ja fotod)

Kati Lumiste kirjutab Vikerkaarekogunemisest Mehhikos. Tegemist on salapärase vikerkaarenimeste kogunemisega, mille kohta tihtipeale saladuses hoitakse kuni ürituse toimumiseni. Koduleheküljel kajastub tavaliselt listiga liitumise võimalus, kust siis edasisi instruksioone jagatakse. Ometi on sajad inimesed valmis erinevatesse riikidesse, kus kogunemised toimuvad, kasvõi kuuks ajaks kohale minema. Miks?

Kaks aastat tagasi rändasime mehe ja kaheaastase lapsega seljakotid turjal kõrvetavas päikeses, vihmametsa niiskuses ja linnatolmus üle 2000 kilomeetri. Mehhiko pakkus üllatusi, valmistust ja küllaga inspiratsiooni.

Meie reisi üks põhieesmärke oli jõuda vihmametsa keskele Rainbow-kogunemisele (**rainbow-gathering**). Viiest Mehhikos viibimise nädalast kaks veetsimegi džunglis.

Juba ainuüksi laagrikohta jõudmine viimasest asustatud punktist tähendas neljatunnist auto-sõitu mööda käänulisi mägiteid. Meie sihtkohta ei sõitnud ühtegi bussi, seega oli ainus võimalus leida teel keegi, kes meid auto peale korjaks, aga kuna meiesuguseid rändureid oli hulganisti, siis vedas ka meil. Sõit oli ütlemlata eriline – lahtises autos, mis muidu on mõeldud neljale, oli seitse värvikat täiskasvanut, laps ja kõigi kompsud. Õnneks ei pea Mehhikos ükski politseinik sind kinni, kui oled autos püsti või sõit ei vasta liiklusreeglitele. Enamus inimesi sõidab ringi veoauto kastis ja liigutakse uskumatute romudega.

Kohast, kuhu auto sai parkida, oli laagriini veel paar kilomeetrit. Pahkluuini poris sumbates, mõnes kohas lirtsti porisse libastudes, mu mehel 25-kilone kott seljas ja poole kergem laps rinnal, mäest üles-alla, üle kraavi, päikeseloojang tagant kihutamas – nii kulges tee. Paari minutiga oli nahk ja riided läbimärjad. Meie poeg ei kurtnud, tema kõlkus lõbusasti kõhukotis isa rinna peal ja vadistas oma värskeltomandatud pikki lauseid sellest, kuidas Eestis lund sajab ja jõuluvana lastele kingitusi toob.

Vihmamets tähendab tõesti seda, et oled kui saunas – on soe ja niiske ühtaegu ning vihma sajab tihemini kui mujal. Ka sellel on omad eelised – taimed vohavad ülikiiresti, oma laagripaiga juurde rajasin kohe väikese aiakese ja nautisin silmnähtavat kasvamist. Minu jaoks oli looduse ürgsusel ja ilul omaette väärtus – kristallselge veega helesinine jõgi, maavärin, metsikud orhideed, hiigelliblikad ja koolibrid – seda ei saa varjutada mõni raskus või vihmasadu.

Lapsega reisimise juures polegi muud raskust kui vaid osata kaasa võtta võimalikult vähe asju. Kaheaastane laps on rõõmus iga uue seikluse üle, kui tal on piisavalt võimalusi puhata, süüa ja oma armastavate vanematega koos olla. Minu suureks kergenduseks oli ka see, et imetasin oma poega, seega oli kergelt manustatav toit alati käepärast.

Kaks nädalat džunglis

Mis on vikerkaarekogunemine, seda tuli meil korduvalt kõigile kohalikele seletada. Ka eestlaste seas on siiani tegemist üpris vähetuntud nähtusega. Vikerkaarekogunemine on üritus, mis toimub tavaliselt tsivilisatsioonist võimalikult kaugel looduse rüpes. Püütakse elada nagu muiste – ilma elektrita, masinateta ja ühtlasi hoidutakse prügi tekitamast. Tantsitakse, lauldakse, õpitakse ja õpetatakse joogat, meditatsiooni, akrobaatikat

ja vahel ka senitundmatute nimedega enesearendamistehnikaid. Minu meelet on tegemist maa-keraga parima peoga. Üks mu sõber kirjeldas kogunemist nõnda: "Kui lähed pissile, siis tuleb keegi kindlasti samal ajal taustaks flööti mängima."

Meie koduks sai helesinise jõe kaldale džungli-seina juurde telgike oma maa-alaga, naabriks Quebecist pärit arstionu-massöör, kelle juures oma hädadele leevendust nõutamas käidi.

Meie kodus olid kahe nädala pärast oma lõdvestumisruum, enda ehitatud tugitool, kööginurk, kus me igal hommikul kohalike toodud päikesekollastest munadest ja kodujuustust lõkkel omletti tegime, aiake päevalillede, ubade ja maisiga, mis lausa uskumatu kiirusega vohasid! Unenäopüüdjad igas ilmakaares meile häid unesid püüdas.

Kui kaunid olid need udused hommikud, kui mäed niiskest uduloorist välja koorusid, taamal hobused rohtu nosimas. Telgi ümber toimetasid koolibrid, tiibade vurinal õielt õiele lennates. Jalutuskäigud lähimasse tallu läbi palmisalu. Suplused helesinise veega jões. Maavärin jättis kustumatu elamuse, esiti arvasin, et mul on mingi kuumast tulenev luulu, aga asjad ka kõikusid ja teisedki olid seda kogunud.

Paradiislik udune vaade laagriplatsile

Kogunemised kestavad tavaliselt kuu aega ja selle aja jooksul muutis jõgi pidevalt oma olekut ja suurust, suur vihm tõi kaasa üleujutuse, kusjuures veetase tõusis üle viie meetri. Üks naine oli pahaaimamatult oma telgi üpris jõe äärde sättinud ja öösel viis üleujutus ta koos telgiga mööda jõge seiklema, naine ärkas pimeduses kesk jõevoogusid, ei jäänud tal muud üle kui kaldale ujuda ja laagripaika otsima hakata. Kujutage ette, pimedas džunglis paljajalu, aga hea õnn tõi ta hommikuks tagasi.

Ka meil oli põnevaid õppetunde. Ühel tuulisel ja

tavaliselt vara kottpimedaks mineval õhtul läksin õhtusöögituaalile, Peeter ja Taavi Mikk olid selleks liiga väsinud ja heitsid magama. Küünla aga panime telgi ette, et mul helgem tagasi tulla oleks, viimane kukkus aga tuulega ümber. Mu mees ärkas selle peale, et telgi uks lõõmas leekides. Kiirelt kustutas ta lõõma, sai põletushaavad ja sest ajast peale oli telgil pirakas auk sees, mille me laenatud sääsevõrguga katsime. Sellist telki polnudki enam vaja koju kaasa vedada, matsime ta hoopis maha kui ohverduse, aga kui juba kotid seljas olid ja lahkuma pidime, tuli Peetril meelde, et ta prillid olid telgi lakke rippuma jäänud. Tuli telk jälle üles kaevata...

Ring

Vikerkaarekogunemistel lauldakse ja mängitakse erinevaid instrumente hommikust õhtuni. Seekord oli laulmise koht kahe jõe ristumiskoha juures, suure mangopuu lähisel. Seal ringis laulsin minagi teistele "Mu süda ärka üles" ja iga rea järel said teised seda korrata. Pärast ütles üks mees, et see keel kõlanud nagu haldjate keel ja kui sellest Peetrile rääkisin, siis sõnas ta, et vaid siis, kui mina eesti keeles laulan. Oh, seda meel-tajat!

Sedasi džunglis elades tundsin end üleni elusana, tõeliselt vabana. Hingasin Loodusega ühes rütmis...

Vägevate naiste kogunemine

Vikerkaarekogunemine toob kokku hulga väga erilisi inimesi, aga just naisi, kellelt on palju õppida. Iseseisvad ja üksireisivad emad, vahel lausa mitme lapsega, tekitasid minus tohutut austust ja mõeldes sellele, kui palju Eestis kõigi mugavustega harjunult ikka virisetakse, müts maha nende ees.

Üks võimsamaid kogemusi oli naiste Moontemple – Kuutempel, kus kahel korral naiste ringist osa võtsin. Vigvamilaadse Kuutempli ehitas üks noor sakslanna üksinda ja kuna see oli üpris jõe ääres, siis üleujutus uhtus selle vahepeal minema ja ta ehitas selle uuesti üles.

Naiste juturingid on väga inspireerivad ja arendavad, alati on teistelt midagi õppida. Tihti tekib väga usaldav, siiras ja pisarateni liigutav õhk-kond. Naised erinevaist maailmanurkadest erineva nahavärviga jagasid oma salajasi mõtteid, kogemusi seksuaalsusest, viljakusest, menstruaatsioonist, rasestumisest. Kahe lapse emana olen arvanud, et tean sest valdkonnast palju, kuid alati on midagi uut avastada. Näiteks polnud ma teadlik, et tupesekreedi rakuline struktuur muutub vastavalt valmidusele viljastumiseks.

Aafrika tantsu workshop

Põnevad oli ka visualiseerimisharjutused – selgus, et ka nägemused võivad ühes ringis sarnaneda, kui keskendutakse samale asjale. Samamoodi mõjutavad naised üksteist, kui nad kaua koos elavad – nende kuupuhastus saabub ühel ajal.

Kuutempli ehitaja Sandra oli kahtlemata üks võimekas ja ebatavaline naine – ühes nägemuses oli ta esiema näidanud talle raamatut, mis ta naisele naiseks olemisest kirjutama peab. Sellest raamatust luges Sandra meile katkendeid ja mina soovin selle raamatu eesti keelde tõlkida. Olen alati tundnud, et me teame oma keha kohta liiga vähe, meile õpetatakse nii vanemate poolt kui koolis vaid riismeid sellest, mida meil tegelikult on vaja teada. Kõike ei jõua ju omal nahal proovida.

Samuti mõtlesin, et sarnaseid juturinge saavad ju naised ka linnas korraldada ja üksteisega oma tarkusi jagades võib väga kaugele jõuda.

Esimese ringi järel oli ka temascal – higitelk, enne mida iga naine tükikese peyotet proovida sai. See killuke kõrbetaime tegi must ürgnaise, kes näeb visioone, kelle igas rakus puhkeb meeletu jõud ja teadmised. Seda, mida ürgnaine mehega teeb, sai vaid minu mees tunda.

Tulum ja Kariibi meri

Kariibi mere sinine teeb mind õnnelikuks. See luksuslik kokteil päikesest ja türkiisist paneb mind lapselikult keksima ja iga lainega kaasa hüppama, kiljuma. Tulumi rand oli aga tõeliselt

prügine, ma ei saanud teisiti, kui korjasin paar tundi prügi kokku ja sain ka tasu – rannaliival oli minu jaoks üks hunnik metallpeesosid. Seda olen unes näinud, et korjan rannalt raha ja pärleid. Tõesti, mõne aja pärast leidsin ka ühe lihvitud vääriskivi. Ka sellest hoolimata oleks keskkonnaorganisatsioon väikelinnadesse hädasti tarvis. Kuigi mõnes linnas on kõige avalikemais kohtades eraldi prügikastid orgaanilisele ja mitteorgaanilisele prügile, siis pole sõna „orgaanika“ ja sortimine kuidagi mehhiklase teadvusesse jõudnud. Kõik pannakse ikka ühte patta.

Helesinine laguun ja delfiinid

Kes iganes Kariibi mere äärde satub, võiks käia ka lõbustuspargis Xel-Ha, mis on looduslik hiigel laguun, mille inimeksi on seikluspargiks kohandatud. Kosed, sillad puude kohal, jõgi, mille vooluga saad õhkmadratsil kaasa hulpida, koopad, kõrgustest vette kargamine... Päevapiletiga saab restoranides nii palju süüa kui jaksad. Seikluspargi tõmbenumbriks on muidugi dresseeritud delfiinid.

Kui jõudsin delfiinibasseini juurde, valdas mind selline hardus nagu vastündinud lapsi või kassipoegi vaadates, sest neist hoovas armsust ja nad muudkui naeratasid. Tunniajase programmi jooksul dresseeriti kuueliikmelises grupis meidki – pidime võtma ringi, ritta, ükshaaval käsi ette ja taha paigutama, et delfiinid aru saaks, mida nad tegema peavad. Kõige võimsam oli, kui kaks delfiini oma ninadega selja tagant talle alt tõugates hoo sisse lükkasid, et saaks natuke maad sõita, ülakeha veest väljas. Delfiine sai kallistada ja paitada ning nad andsid käsu peale musi ka.

Meie linalakk ja sinisilm Taavi Mikk oli kõigi mehhiklaste lemmik. Iga päev peatati meid tänaval, et temast kiirelt üks pilt teha. Kahtlemata sattusime tänu talle ja oma avatusele ka kohtadesse, kus muidu ükski turist ei käi. Just laps andis meie reisile erilist kauni aktsendi, tänu temale kogesime kohalike vaimustust, siiraid naeratusi ja nunnutamist.

"Et teil läheks hästi!", ütlevad mehhiklased hüstijätuks.

P.S. Järgmine rahvusvaheline kogunemine on juulis 2010 Soomes. Täpsem info: <http://eurogathering.rainbowinfo.net>. Seal lehel saab kirjutada end ka huviliste listi (kohta ei avalikustata avalikult, vaid ainult läbi listi).

Kogukonnast isiklikku tervenemisse ja tagasi kogukonda: muljeid kursuselt Sieben Lindeni kogukonnas Saksamaal

Kadri Allikmäe

Jagan siinkohal väga isiklikku teekonda, mille läbisin Saksamaal Sieben Lindeni ökokülas, kus käisin veebruari lõpus nädalasel ökokülade sotsiaalset aspekti tutvustaval kursusel „Beyond you and me“. Kursus keskendus kogukondade sotsiaalsele aspektile ja põhines Kosha Anja Jouberti (Sieben Linden, GENi president) ja Robin Alfredi (Findhorn) tööle selles valdkonnas. Sel teemal on Kosha ja Robin kirjutanud ka raamatu „Beyond You and Me. Inspiration and Wisdom for Building Community“, mida väga soovitan.

Kogukondade sotsiaalne aspekt keskendub sellele, mis teeb kogukonnast kogukonna ja hoiab seda koos, mis on terve grupp ja kuidas seda hoida. Kuidas luua grupis usaldust ja lahendada konflikte? Kuidas luua keskkond vastastikuseks arenguks ja tervitada inimeste isiklike haavade paranemist turvalises keskkonnas? Samuti kuidas hoida hästi koos kogukondlikke üritusi, kuidas õppida teineteist tõeliselt kuulama ja kuidas kogukonnas realselt toimida nii, et kõik jäävad emotsionaalselt ellu ja on veel õnnelikud ka.

Club99, kohalik toortoitlaste pesa ja ööbimispaik. Tegemist on täiesti käsitsi ehitatud põhumajaga.

Kosha on rahvusvaheliselt tuntud ka väga hea „ruumiloojana“ (termini autorid Kairi Birk ja Piret Jeedas), inimesena, kes gruppides inimesi seos-

tab. Kui tegemist on kogukondliku või grupiprotsessiga-üritusega, siis on taoline inimene väga vajalik, et asja koos hoida. Ruumilooja pole samas inimene, kes käib ringi ja muudkui esineb teiste ees, vaid proovib pigem välja tuua teiste tunded ja vajadused ning luua inimeste vahel ühenduse, et nad saaksid koos toimida ja midagi toredat korda saata või sügavamalt: terveneda ja aidata teineteiste haavadest teadlikuks saada. Mina sain päris kindlasti teadlikuks oma haavast ja jõudsin isegi paaril päeval oma sünni- ja tööelutraumadeni välja.

Aga teekonnast siis. Julgen seda jagada. Kuna lugu on pikk, siis ilmselt on tegemist järjejutuga.

Tanjaga kohtumine

Minu kõige suuremaks ja toetavamaks kaaslasel sellel teekonnal oli Soome tüdruk Tanja Korvenmaa, kes on ise elanud kogukondades, tegelenud põhjalikult ökokülade sotsiaalse aspektiga, samuti õppinud erinevaid kogukondlikke tehnikaid. Sel suvel tuleb Tanja muuseas ka Eesti ökokogukondade kokkutulekule meile neid tehnikaid õpetama ja teisi inimesi enda kõrval tähele panema.

Saime Tanjaga kokku Tallinna Ülikooli fuajees. Viimati nägime suvel Soomes, viimasel Euroopa ökokogukondade kokkutulekul. Vahepeal oli päris palju vett merre voolanud. Tema sõbrannal ja minul oli olnud üks isiklik ühine teema. Päris hirmsaid tundeid oli olnud vaja enda sees läbi elada, tuvastada ja neutraliseerida. Hetkeks oli seda natuke liiga palju kogeda. Aga tulin ikkagi toime. Esimene emotsioon Tanjat kohates: hirm. Hirm ja usaldamatus. Ei julge end avada inimese ees, kelle parima sõbrannaga seoses olen kogenud nii palju valusaid tundeid.

Aga sain üle. Need tunded olid minu valu ja tunded on alati enda sees, teised ainult aktiveerivad need, siis ongi põhjust endaga tegeleda, usun. Keegi teine ei ole tundeid põhjustanud, vaid mina ise loon neid endale pidevalt teadvustamatult. Oluline on õppida seda protsessi teadvustama ning oma tundeid neutraliseerima ja juhtima. Seda saab õppida näiteks Mai-Agate Väljataga loengutes ja Lilleorus. Ise proovin ka seda jätkuvalt õppida.

Tanja tuli minu juurde ööseks. Järgmisel päeval kell 7 pidime startima Berliini poole (24h bussiga). Terve pikk öhtu oli rääkida. Mida oli mul kaotada? Rääkisin temaga siis sellest, mida tunnen. Ja tema rääkis enda tunnetest. Sellega algas järgnevad kaks nädalat ja hiljemgi kestnud teekond, mida koos jagasime. Algas sügav tervenemisprotsess minu enda sees. Teemaks armukadedus (teema jätkus), omamiskirg suhetes, tahtmine olla üks ja suutmatust teha realselt koos-

tööd teiste inimestega. Teemasid on kindlasti veel.

Minu enda jaoks oli hämmastav, mis mulle iseenda sisemaailmast kõik vastu vaatas. Jah, hämmastav, eks ole: ise nii kogukondlik inimene, aga näed, ei suuda teistega koostööd teha ja on pidevalt armukade. No mida? Ja miks on koguaeg vajadus olla koos? See tekitab segadust! Ja et üldse on kokku niipalju tundeid enda sees, millele pole julgenud siiani otsa vaadata. See oli suur üllatus. Aga olen tänulik, et julgesin. Oma tundeid teadvustades, saame ju ka oma haavu parandada. Oli ja on palju haavu. Enda sees. Läksin teekonnale, et kuskilt peale hakata. Aru saada, mida mina tegelikult vajan. Kuskilt pidi see peale hakkama: olin niivõrd palju keskendunud tegevustele endast väljaspool ja teistele inimestele, et olin iseenda ära unustanud. Ma poleks ausalt öeldes kunagi arvanud, et selle kursusega võib nii sügavuti minna, et isegi kaks kuud pärast seda veel protsess iseenda sees käib.

Bussis

Tallinn-Riia: free wireless! Riias saatsin sõnumi õele, kes seal õpib. Tore ja soe tunne oli sealt mööda sõita. Perekonna teema on täiesti omaette teema. Sellega võib väga sügavuti minna.

Meiega tegi tutvust mees Tadžikistanist. Joonistasin talle ühe pildi. Tore oli jagada midagi vahetult inimestega maailmast, millega ilmselt muidu kokku ei puutuks. Buss oli tühi ja hea oli magada end välja kõigest, millest oli vaja välja magada. Vahepeal tegime söögi- ja jutupause Tanjaga.

Tanja

Rääkisin Tanjale selle 24h jooksul vist peaaegu kõik oma elust ära. Järjest lihtsalt niipalju, kui torust tuli. Kõigi inimsuhetega seoses, mis olid elus halvasti läinud. Tanja oskas küsida ja seejärel ainult kuulas. Keegi polnud varem viitsinud küsi-

da midagi, et mis Sul siis juhtus ja siis umbes tund aega järjest kuulata. Rääkimise jooksul ta ei öelnud mitte midagi ega küsinud ka vahele. Ma lihtsalt rääkisin ja rääkisin ja rääkisin.... Issand, kui hea see oli. Ma olin soovinud kellelegi neutraalsele juba mitu aastat oma asju ära rääkida, kes ei annaks hinnanguid ja lõpuks oli see võimalik. Täielik õnnistus.

Varem olin ikka kokku puutunud pigem sellega, et kui suu lahti teed, siis jõuad vaevalt 10 sekundit rääkida, kui vestluspartner juba vahele segab, rääkides peale omast kogemusest, hakates hinnanguid jagama, kritiseerima või mis veel hullem: kohe nõu andma. See on täiesti jube minu arust!

Tegin oma parima, et Tanjat ka omalt poolt kuulata... aga oi, kuidas oleks tahtnud koguaeg vahele segada. See on ikka tõeline õppimine, kuidas hetkeks ka vait jääda! Ja kuulata, mis teistel öelda on. Sellisel viisil me austame neid, austame neid kogu nende olemuses. Nende haavu, nende elukäiku, individuaalset olemist ja olemust. Suur julgus on lasta teisel inimesel avaneda ning teda omalt poolt selles toetada.

Mul oli ikka suht palju jamasid olnud, aga rääkimise jooksul läks kergemaks ja lihtsalt nende asjade teadvustamine, mis elus oli olnud, kuidagi neutraliseeris need kogemused... Aga vist terve elu jõudsin ära rääkida. Uskumatu, et tavaliselt me ei võta kellegagi aega, et niimoodi rääkida. Piisaks ühest vestlusest tõelise sõbraga, et parandada kõik oma haavad. Aga kas me võtame endale selle aja? Kas meil on üldse tõelisi sõpru, kes meid hinnanguvabalt kuulaks? Mul on tunne, et mul nüüd 1 on, kellelt ka omakorda õppida. Olgu öeldud, et Facebookis on mul üle 600 sõbra, kellest vähemalt pooli kui mitte rohkemaid ma pole viimase aasta jooksul kohanud ja pigem tean, et nad on olemas. See on teinekord väga toetav, aga Tanjaga bussis istudes sain aru, niivõrd palju ma ikkagi elan päris-elu ja jahmatav oli näha: kui vähe ikkagi...

Berliinis

Olime mõnusalt muhedad juba. Tegime nalja ja läksime nautima hommikukohvi. Oi kui head saiakesed, värske mahl ja kohv. Lubasime endale seda. Olime enne reisi mõlemad ikka väga kokkuhoidlikult elanud. Aga minu sõbrad ökokogukondlased olid mulle teele kaasa kinkinud natuke raha. See oli täiesti imeline, kuidas inimesed toetasid seda teekonda. Kirjutasin listi väikese palve, et vajaksin teekonnaks natuke lisatoetust ja selle peale saadeti mulle kokku üle 1300 krooni. Selle eest sain osta süüa, toetasin Eesti Ökokogukondade Ühendust tänutäheks 333 krooniga, ostsin „Beyond You and Me“ raamatu ja lähetasin

200 krooni annetustena veel teadajainimestele, kes on teekonda väga palju toetanud.

See oli imeline usaldus Eesti Ökokogukondade Ühenduse inimeste poolt ja olen tõesti kõigile siiani väga väga tänulik! Aitäh teile!

Olen harjunud väga palju üksi toimima, kuigi teen kogukondlikke asju ja ajan kogukonna teemat. Sel hetkel sain aru, kui suur on kogukond, kes mu seljataga tegelikult seisab, kelle osa olen ja kelle seljataga olen mina valmis ükskõik, mis hetkel seisma!

Sieben Lindenisse

Tee peal, rongijaamas saime kokku Karliga (Austria) ja Ayseniga (Türgi). Meiega koos sõitis ka üks Hollandi rongijuht. Saime kõvasti naerda ja omavahel tuttavaks. Nii hämmastav, kuidas lihtsad ja elulised situatsioonid ja ühine eesmärk võivad inimesi liita. Poole tee peal saime kokku sloveenlastega. Domen tegeleb palju millegi selisega, nagu Sven Eestis – ökoehitab ja ökoplaneerib kogu aeg. Veab nende liikumist seal. Narat juba paljud teavad, tuleb ka suvisele ökokogukondade kokkutulekule. Koristas just Sloveenia prügist puhtaks. Mõtleb täiesti teise nurga alt. Teda juba teadsin ja kohtasin kolmandat korda. Äge oli see, et aasta aega tagasi ei teadnud ma temast midagi, nüüd oli tunne, et koguaeg teeme midagi koos ning saame justkui nagu juhuslikult koguaeg kokku (saime stipendiumi samale kursusele juhtumisi jne). Väga kihvt ja äge iseenesest. Aga palju vaeva on ka sellega olnud :)

Kursusest endast

Kursusel läbisime rea erinevaid sotsiaalseid tehnikaid, mida olen palju ka ökokogukondlikel üritustel katsetanud. Kõige rohkem õppisin tehnika mõttes ilmselt Kosha hommikuringidest ja sellest, kuidas võib hommikut alustada. Läbi dialoogide, tantsu, liikumise, mängu, loomade imiteerimise, teistega oma tunnetest rääkimise jne.

Ühe korra tegime läbi ka maailmakohviku (tee-maks „What makes a community vibrant“ ehk „mis teeb kogukonna elavaks“). Jagan kindlasti ka seda artiklit. See on meil Naraga täiesti valmis kirjutatud, aga pole veel jõudnud eesti keelde tõlkida.

Õhtul katsetasime shiatsut, roomates teineteisest üle nagu loomad, tehes teineteisele massaaži, tantsides nii, et üks juhib ja teine on pidevalt esimesega kontaktis (tõeliselt huvitav õppimine), vaatasime filme, tutvustasime oma projekte ja muidugi rääkisime tundide kaupa! Ühel õhtul oli ka meeste õhtu ja naiste õhtu eraldi. Oi, kuidas see oli võimas kogemus. Julgeda naiste ringis jagada, mis iganes tundus sel hetkel oluline jagada.

Ja pärast tulla kõik üheskoos jälle ringiks kokku. Inglise keeles on hea sõna „empowerment“ (jõustamine). Selle naiste ringi kohta võiks öelda jõuring. See andis niivõrd palju jõudu ja just sellist toetust, mida saab vaid naine anda naisele.

Minu jaoks oli kõige sügavam õppimine grupitööst, kus läksime iseenda kriitikut otsima (pidin seal töötama koos Nara ja Alice'iga). Samuti tekkis meil kursuse jooksul omavahel suhteid, mis olid väga sügavad ja samas tervendavad. Rääkisime lahti väga palju enda kõige sügavmaid haavu ja aitasime ka teistel neid tervendada. No ikka väga sügavale läksime. Kõigest nädal: aga tunne, nagu oleks rohkem tööd teinud kui aastaga ülikoolis. Ausalt!

Nendest tehnikatest võib kirjutada lõputult ja ilmselt teengi seda, aga kuna see teekond oli niivõrd isiklik, siis teen seekord kokkuvõtte hoopis isiklikest teemadest ja ütlesin selle kohta järgnevat.

Kokkuvõtte kursusest

Uskumatu, et üks nädal võib oma süsteemi nii pea peale keerata. Aga võimalik see on. Olin harjunud asju nägema mingis mustris ja pärast seda kursust oli ja on tunne, nagu oleksin korralikust pesumasinast läbi käinud koos kõigi oma uskumuste ja ootustega selles osas, kuidas maailmas asjad käivad: nii heas, kui ka halvas mõttes. See kursus raputas ikka täielikult läbi! Soovitan kõigile, kes soovivad oma elu peapeale keerata ja samas pärast uuesti tükkidest kokku panna ning leida endale iseenda sisemusega ühenduses oleva eesmärgi elus, õppida tõesti sügavalt teisi inimesi ja iseennast tundma. Võimas!

Sattusime kursusele kokku 21 inimesega erinevatest Euroopa riikidest: Ungarist, Sloveeniast, Austriast, Inglismaalt jne. Meid oli kokku ikka pä-

ris palju ja erinevaid just. See inspireeris. Üks siit, teine sealt eluvaldkonnast, oli inimesi, kes elasid kogukondades, oli ka neid, kes olid seotud ökoinitsiatiivide või suurte gruppide ja ökoinitsiatiivide juhtimisega (nt Sloveenia prügikoristus-aktsioon, Inglismaa Bristol linna nõustamine, laste ökokoolitused Türgis – täiesti tavalised inimesed iseenesest). Olidki täiesti tavalised inimesed aga samas ka väga erilised ja meie kõigi vahel tekkis väga eriline side. Kaklesime, läksime läbi isiklikest draamadest, suhtedraamadest, pettumustest elus ja leidsime end uuesti üles. Ja seda just tänu meie omavahelisele kogukonnale, üksteise ausale ja avatud toetamisele. (Ausus ja avatus = ütled ikka otse välja, mis mõtled, ei varja, ei proovi meeldida ja tegelikult seeläbi aitad ikka kõige rohkem ja pärast oled tänulik.) Omavahelisi sügavaid kontakte oli nii meeste kui naistega ning hämmastav, et kogu selle aja jooksul jõudsin tegelikult peaaegu kõigiga pidada vähemalt ühe tõeliselt tähendusliku vestluse. Võimas tunne oli. Kui tulime pärast kursuse lõpurinngiks kokku, oli mul tunne, et olime koos saanud Inimesteks!

David, Aili, Aysen, Alice, Barbara, Marton, Dora, Kadri, Angelika

Tarkus ja järelused

Tagasi Eestis, olin väga pettunud kõigis senistes kogukondlikes algatustes, kus olin osalenud. Ja hingeliselt ka väga katki, et kõik grupid olid kokku jooksnud, millesse olin uskunud. Kõik see, mis toimub Sieben Lindenis, aitas mul mõista, et kõigepealt peab suutma minna täielikku üksindusse, iseendaga olekusse (soovitan selle kohta väga lugeda „Beyond You and Me” raamatu peatükki „Feeling connected through being alone”, lk 25).

Kokkuvõtvalt sain aru, et pean endalt küsima, mida mina ise üldse elult soovin. Mitte seda, mida teised soovivad minust, vaid mida mina soovin endast. Mitte ka seda, mida mina tahan teistelt, vaid ainult endast!

Küsisin endalt ka seda, mida soovin teistele realselt anda. Mitte lihtsalt, et mida soovin teha äraelamise nimel, vaid mis on minu missioon tervikuna. Olen selle peale tegelikult juba terve elu mõelnud ja proovinud seda südames leida, kuid siiani on tegevused pigem olnud orienteeritud sellele, et midagi kohe ja palju ära teha. Aga kus on asjade sügavus???

On olnud võimalust osaleda väga huvitavates asjades. Aga et tekiks stabiilne pind selles osas, mida mina isikuna (mitte ainult grupi osana) panustaksin, seda sooviksin leida. Olin siiani olnud isegi erinevate grupihingedega liiga „üks”.

Küsisin endalt: Mida ma saaksin teistele inimestele anda ka ilma igasuguste projektideta, iseisvalt, sõltumatult. Seda soovisin. Ja leidsin vist ka :))

See hakkab nagu vaikselt välja kujunema. Kuigi taolist elu ma vaevalt endale ise ette kujutada suutsin. Lasin ühel hetkel end lihtsalt vabaks ja samuti kõik asjad: suhteteemad, majanduslikud probleemid, uskumused, lootused, ootused, plaanid jne ja elu hakkas kuidagi ise kujunema ja mind kujundama. Hea tunne on. Vaatan igale päevale ootusärevalt otsa. Kunagi ei tea, kuhu tee meid viia võib. Nüüd üllatun teinekord isegi, et mis kõik enda seest võib välja tulla ja kuhu teekond viib.

Üllatavalt olen sattunud rituaalitegija rolli erinevatel üritustel: Raudsillal oli juba päris äge grupiühendamise tegeleda. Arenguruumi on kõvasti, aga tunne sees on väga hea. Gaia Hariduses ka natuke tegelesin sellega. Rocca al Mare kooli õpilased olid seda küll „manamiseks” nimetanud, aga mis siis. Manan mõnuga edasi. Omal moel. Õpilaste jaoks teen korrektoori. Mitte vorm, vaid point on oluline. Ühenduse leidmine enda ja Kõikusega. Julgen seda teha ja öelda! See on minu tee ja minu jaoks oluline. Asi, mida mina kõige rohkem soovin teha: aidata luua ühendust inimeste vahel! Ja armastan seda kõige rohkem maailmas!

Pärast kursust ja tegelikult ka kursuse ajal sain aru, et ma ei saa kogukondliku mõtteviisi juurde (nagu ennegi öeldud) minna enne, kui ma pole ise end piisavalt paika saanud. Jah, kogukond aitab seda kiirendada, aga sain aru, et mul on hetkel hoopis muud vajadused, isegi, kui kogukondade teema on mul perspektiivis number 1. Sain aru, et mul on vajadused, millele ma pole tähelepanu pööranud ja olen enesele teadmata tegelikult käitunud neid eirates hoopis vastupidiselt.

Vajasin turvalisust ja stabiilsust, aga olen loonud oma ellu kaose, liiga palju muutusi ja värvikire-

vust. Vajan hoopis võimalust istuda kodus ühe koha peal paigal ja kirjutada. Seda nüüd teengi.

Vajasin võimalust vaadata enda sisse ja olla üks: värvikirevate sotsiaalsete suhete ja tuhandete läbiviidavate projektide juures, millega olen seotud, ei olnud ma tähele pannud iseennast. Kui väga ma tegelikult just sellel hetkel vajasin võimalust olla üks ja vaadata enda sisse. Kui väga! Nüüd seda teengi. Võtan iga päev aega vaikuseks ja olemiseks.

Vajasin ja vajan stabiilsust ja keskteed: ei ja jaa vahel on veel variante. Mul on alati olnud kõikumine: kui ma näen, et ma midagi ei teha jaks, olen end enamasti taandanud sellest täielikult. See ei ole terve: on ka variant ausalt öelda: head sõbrad, ma jõuan seda teha mingis konkreetsetes mahus, mõne aja pärast, vajan pausi või hetkel tõesti selle konkreetse asjaga ei jõua tegeleda. Samas kui on midagi kord kokku lubatud, peab võtma vastutuse kasvõi õigel ajal leida lahendus või varu-inimene enda asemele. Ei peaks end ribadeks tõmbama, aga samas on aeg-ajalt ka pingutamise väga tervislik. Kuidas muidu jõuda järgmisele tasandile? Tunnen, et natuke pingutamine on tegelikult mõnus - mitte ülepingutamine, aga natuke ja püsivalt pingutamine. Päris hea, minu ellu hakkab seeläbi tulema stabiilsus. Olen isegi üllatunud.

Vajasin ja vajan reaalseid inimeste lähedust, võimalust jagada oma reaalseid tundeid turvalises keskkonnas inimestega, kellega räägin südames ühte keelt ja kes on reaalsed inimesed (mitte internetituttavad), võimalust olla vastuvõetud sellisena nagu olen. Võtta end ise vastu ja lubada endale muutust jõuda keskkonda, kus on tunne, et olen samaväärne. Siiani olin mõneti nagu vägisi otsinud mõistmist kohtadest ja keskkondadest, kus mind ei mõistetud, julgemata sellest lahti lasta. Aga kuna väline on vaid sisemuse peegeldus (ja kõik inimesed, kes eales tunduvad olevat mulle haiget teinud, on tegelikult minu enda sisemus, mis mulle midagi öelda proovib), pole ma julgenud tegelikult olla lihtsalt iseenda vastu aus. Kui oleksin suutnud olla iseenda vastu aus, oleksin julgenud juba ammu lahti lasta: nüüd sain aru, et kõik algab minust endast ja eneseusaldusest: kui mina näen asju nii nagu mina näen, on see täiesti okei. Ma võiksin elada ükskõik kus, olla ükskõik millises sotsiaalses keskkonnas: kui mul on suhe iseendaga korras ja aktsepteerin ennast ise sellisena nagu olen, siis on kõik korras, ükskõik mis.

Vajasin ja vajan sisemist vabadust ja võimalust olla vaba: kõik inimsuhted on mulle kõige rohkem õpetanud seda, kui väga ma tegelikult vajan oma ruumi ja vabadust olla mina ise. Võtta aega, konnata ringi, ollagi oma sisemusega, mitte tahta

koguaeg suhelda. Olla iseendas ja iseenda sõber. Ja isegi elada üksi. Mulle ei ole see probleem. Mulle tundub, et mida aeg edasi, seda suuremaks kujuneb isiksus. Ei, mitte ego, vaid lihtsalt see, mis ma ise olen. Kas sinna kõrvale mahub veel keegi?

Ma ei pea kellelegi meeldima. Hirmust, et ma pole armastatud, olin oma ellu loonud palju suhteid, kus mind tegelikult ei armastatudki, kuna ma ise end ei armastanud. Ma ei pea mitte kellelegi meeldima. Ja inimesed, kellele ma ei meeldi - ma ei peagi neile meeldima. On inimesi, kellele ma meeldin just iseendana. Ma ei pea end ümber lammutama, maha tegema vms, kui ma kellelegi lihtsalt ei meeldi. Kui ei meeldi, siis ei meeldi, tuleb minna sinna, kus on hea. Aga eelkõige endale ise meeldida ikkagi :)

Ma vajasin kõigest hoolimata kogukonda, toetavat kogukonda enda ümber. Isegi, kui olen erak (ja ma tunnistan seda endale ja mulle meeldib see, tõsiselt, omada inimestega piisavalt kaugelt ja turvalist distantssi), siis ma vajan seda, et oleks grupp inimesi ümber, teadmine, et nad on olemas ja nendega on ühendus. Inimesed, kellega aeg-ajalt koos jagada ja suhestuda, samadel teemadel arutleda, uskuda samadesse asjadesse, naerda samade asjade üle, leida samades asjades intriigi, põnevust, huvituda asjadest. See on niivõrd vajalik, nagu veri mu veenides.

Tänu kursusele Sieben Lindeni kogukonnas algas minu sees sügav tervenemisprotsess, mis kestab praeguseni. Küsin ja tunnetan pidevalt: mis on kogukond minu jaoks. Kuidas olla tervetes suhetes ennast ümbritsevate inimestega, tervetes suhetes kõigega enda ümber. Ja tunnen, et olen ühenduses, näen ennast selle võrdväärse osana, tehes midagi, mis mulle tõeliselt meeldib, julgedes seda vastu võtta, mis mu sisemus mulle räägib, usaldada ennast. Jah, see ongi kõige olulisem: hoolimata kõigest välisest ikkagi ennast armastada ja usaldada. Siis on ka teiste suhe minuga kohe parem. Õppimine jätkub. Iga Jumala päev!

Kogukondadest õppisin seda, et...

Kogukond on see, kui **kõik tulevad kokku jagama seda, mida neil on endal jagada**. Mis on see, mida nemad sooviksid panustada ühisesse ringi, et olla ühenduses teistega. See on just see, mida teeme siin. Me ei saa kunagi kogukonda tekitada, me saame vaid kogukonnaks ühiselt ja vabatahtlikult kokku tulla ja kasvada: kas me ise valime selle, selles on küsimus. Me oleme harjunud asju lihtsalt tegema ja lihtsalt läbi ajama ning enamasti lootma kellegi teise peale, et keegi teine midagi teeks või ära organiseeriks. Prooviks nüüd tulla kokku ühisesse ringi nii, et kõik panustavad ja võrdselt. Ja samas, et kõik

annavad seda, mis neil on anda, keegi pole halvem ega parem lähtuvalt oma rollist siin maal.

Alles siis, kui **oled ühenduses iseendaga**, suudad olla ühenduses teistega. Koosolemine on paljudele inimestele püüd vältida hirmu ja üksildust. Aga kui me pole veel päriselt iseendaks saanud, on teistega suhtlemine vaid kompensatsioon oma sisemistele puudujääkidele. Aga miks mitte julgeda oma pimedale poolele otsa vaadata? Alles siis, kui oleme olnud tõsiselt üksi ja eneses selgusele jõudnud, suudame olla teistega koos.

Vastastikune ühendus baseeruks mitte „lähe-me ostame koos maja“ ideele, vaid hingesugulusele, et inimesed teineteist mõistaksid või vähemalt püüaksid mõista. Siis on kõik probleemid ja küsimused lahendatavad.

Iseenda tumedamas pooles peitub tegelikult tõeline vägi: kui suudame kas iseenda või teiste abiga (enamasti näitavad ikka teised inimesed meile meie nõrgad kohad kätte, kas me nad vastu võtame ja enda omaks tunnistame) või mitte, on meie valik. Aga neid tunnistades on võimalik neist üle saada ja neid teadvustada – areneda – mis on ju tegelikult põhjus, miks me siia Maa peale lõppkokkuvõttes üldse sünnime.

Näha kõiges ja kõigis head, võimalust areneda, avaneda. Tunded ei ole patt, nende väljendamine on pigem võimalus terveneda. Toogem nad siis vaka alt välja. Laskem inimestel tunda oma tundeid.

Üks tervendavamaid meetodeid, mida kasutasime ka kursusel, on foorumi meetod (suvel hakkame seda koos õppima ka Eesti ökokogukondade kogunemisel). Kõik istuvad ringis, soovijal on võimalik minna ringi keskele ja oma tunne välja elada, nähtavaks tuua. Teistel pole õigust öelda, et „Sa oled nõme, ma ei usu Sind. Sa eksid“. Inimene kuulatakse lihtsalt ära. Kes soovib, võib minna ringi keskele neutraalselt peegeldama, mida ta nägi. Aga seda kõike selleks, et seda inimest aidata, mitte selleks, et teda oma isikliku suhtumisega maha teha. See kõik nõuab äärmiselt suurt delikaatsust, oskust jääda neutraalseks, end jälgida (ja mitte hüpata kohe kellelegi emotsionaalselt kallale), avatust probleeme lahendada, aga see annab ka inimestele väga palju, näiteks võimaluse avaneda enda tumedale poolele ja tervendada endas tahke suhetes teiste inimesega – sellest vaatepunktist vaadates on kogukonnad väga vaimsed kohad. Seal tegeldakse personaalse ja grupiviisilise tervenemisega.

Tunda oli, et Sieben Lindeni grupihing oli väga palju tervem kui ükskõik millisel organisatsioonil või grupil, mida ma eales üldse näinud olen, sest

nad tegelevad sellega väga teadlikult. On oluline seda grupihinge tähele panna (me oleme kõik ühendatud), ta on väga tundlik. Ja moodustub kõigist. Keegi pole boss või kunn. Ja kui ta proovib seda olla, siis ta rikub lihtsalt loodusseadusi. Jah, asjad võivad nii mõni aeg ehk toimida, aga organism (grupikeha) jääb siis haigeks.

Kokkuvõttes ja tänus

Suur aitäh Koshale, Martinile ja Robiline võimaluse eest sellel kursusel osaleda. Suur aitäh kõigile kursakaaslastele, kellega olen siiani väga lähedane ja kes olid niivõrd toetavad (osad omaenda sisemiste haavade väljatoomisel, osad nendele salvi määrides, aga tervenemine on kõik).

Suur aitäh kõigile Eesti ökosõpradele, kes minu reisi Saksamaale toetasid. Sain osta meile kõigile ka „Beyond You and Me“ raamatu. Suur aitäh Sieben Lindenile võimaluse eest mõista lume peal paljalt lamades, tähti vaadates, peaaegu unne vajudes seda, kuivõrd lihtne kõik tegelikult on. Varbad nautisid nädal aeg ilma saabasteta lumes jooksmist. Kõht nautis taimetoitu. Keha ahjukütet põhu-savimajas. Hing avatud ja vastuvõetud olemist. Eriti hästi mõjus trummi ja salveiga naistering, kus sai rääkida oma kõige sügavamatest haavadest naisena, naiseks olemisest. Sooviksin seda traditsiooni ka Eestis algatada.

Suur aitäh kõigile kursusekaaslastele: taoline seltskond, kus teineteise toetamine ja armastamine on elementaarne, seda kohtasin esimest korda. Teineteise haavu nähes mitte ei rünnata seda, vaid kallistatakse haavatud grupiliiget nii kaua, kuni ta on terve. Seda kogesin.

Meil oli ka palju muusikat ja laulmist. Loomulikku elu. Inimene pole loodud elama neljakandilises kastis ja enamasti üksi, vaid toredas ja meeldivas seltskonnas, kellega koos saab teha meeldivaid ja mitmekülgseid asju, olles samas nemad ise: tehes, mida elu konkreetselt just neil pakub võimalust teha, pakkuda teistele midagi, mis teeb nad ise sisemiselt õnnelikuks. Kogukond on koht, kus on kohta vabadusele, seksuaalsusele, tunnete, iseolemisele, koosolemisele. Ühisele loomisele!

Head ühekssaamist iseendaga ja sõpradega sinu ümber! Kes on ju kõik tegelikult üks meiega! Aitäh!

Selle suve üritused Rocca al Mare vabaõhumuuseumis

Hea lugeja, millal sattusite viimati Eesti Vabaõhumuuseumisse? Või ehk ei ole siiani mahti olnud seda imelist paika Tallinnas, Rocca al Mares, külastada? Meie tõttavas maailmas pakub vabaõhumuuseum stoilist rahu, võimalust tunnetada eestlaste juuri, teada saada, kuidas toimetasid meie esiemad ja esiisad. Suvehooaeg, mis algab jüripäeval, 23. aprillil ja kestab mihkclipäevani, 29. septembrini, on tegevustest tihe!

Muuseumi suurüritused tiirlevad ikka rahvakalendri tähtpäevade ja vanade eestlaste elukommete, uskumuste ja tegemiste tutvustamise ümber.

12.-13. mail, kevadiste talupäevade ajal saab teada, milliseid kevadtöid tegid vanad eestlased, mida nad sõid ja mida jõid, millest mõtlesid. Ajalugu elustub ja külastaja satub justkui aega 150 aastat tagasi.

6. juunil toimub suur perepäev "Märka loodust enda ümber", mis saab teoks tänu Tele2 toetusele. Perepäeva idee on pöörata tähelepanu loodusele ja loodussäästlikule mõtteviisile: loodus kui meie toitja, katja, ravija, rõõmustaja, loodus kui meie kodu. Jagatakse nõuandeid, kuidas elada tervislikumalt ja olla hooliv ning sõbralik keskkonna suhtes. Kevadlaadal saab osta ehedat ja eestimaist toitu, käsitööd ja aiakaupu.

Memme-taadi päevad 12.-13. juuni – siin lustivad vanavanemad koos laste, lastelaste ja lastelaste-

lastega. Osa saab laulust-tantsust ja kaunist käsitööst. Pikaajalise traditsiooniga üritus üllatab ikka oma rahvarohkusega, kummutades arvamuse, et vanem generatsioon pigem kodus sohval istub kui et aktiivselt seltsielust osa võtab.

Jaanilaupäeval, 23. juunil – aasta salapäraseimal öhtul – lõomavad lõkked ja tunded. Öhus on müstikat ja armastust. Koos saab laulda kiigel ja osaleda rahvalikes mängudes. Vana jaanikombestik ja uskumused loovad õige meeleolu. Jalga saab keerutada Kukerpillide saatel. Tempokad ja kirglikud rütmid võtab üles Eesti-Ukraina folkkollektiiv Svjata Vatra.

Sügiseste talutööde päev, 9. september, on Pulga talu pererahva jaoks tibude lugemise aeg. Kuidas kasvasid kevadel istutatud ja suure hoole ning armastusega kasvatatud kapsad ja kaalid, kui suureks kujunes viljasaak? Kas suur pere saab toidetud, mõeldes, et ees on aasta rängim periood? Pulga talu pererahvas teeb tööd ja räägib oma muredest ning rõõmudest nagu see võis olla ka sajand tagasi.

Leivapäev ja suur sügislaad toimub 12. septembril.

Leivapäeval näeb seda, millise töö, vaeva ja rõõmuga jõuab eestlaste leib meie lauale. Kuivatame ja tuulame koristatud leivavilja, peksame reht, jahvatame jahu. Toimub Eesti parima mahetoote valimine. Sügislaadal saab linnarahvas täiendada oma talviseid toiduvarusid. Kohale kauplema sõidab lisaks talunikele ka hulk meistreid, käsitöölisi, kellelt igaüks endale midagi vajalikku võib leida.

Vabaõhumuuseum on võimaluste maa ja seetõttu ei keskendu me alati pelgalt minevikule.

Selle aasta Muuseumiöö raames ja Kultuuripealinna projektist inspireerituna ootame kõiki juba 15. mai öhtul osa saama projektist „Kultuuriküla 2010. Kaldapealsed lood“.

Pisut huumorivõtmes näitame, kuidas võiks toimida üks sellist tiitlit kandev maarahva küla suure meediakära ja ülemaalse tähelepanu keskmes, pakkudes mitmeid eripalgelisi kultuurisündmusi. Kohalikul innovatsioonil pole otsa ega äärt: avatakse Õhuteater, toimuvad muusikalised ette-

asted ja Pärdi uusteose esmaettekannet (muuseumi teadusdirektor H. Pärdi on „omast käest võtta“), praksudes kõeb Kultuuripada jpm. „Kaldapealsed lood“ vihjavadi konkreetsetele ettevõtmistele Eesti kultuuri- ja kunstielus ning Kultuuri-pealinna programmis.

Avalike ürituste korraldamise kõrval on muuseum viimased paar aastat enam panustanud ka sellesse, et muuseum igapäevaselt „elaks“. Naiste käsitööd saab näha ja õppida Nuki, Kõstriaseme ja Pulga talus: küll kootakse kangast, tehakse kuivvilimist, külmsepist, õletöid, rahvuslikke nukke, muhu pätte, kedratatakse ja kraasitakse. Härjapea talus saab laupäeviti nõuandeid, kuidas valmistada rahvarõivaid, pühapäeviti aga valmistavad perenaised maitsvaid roogasid 1920.-30. aastate retseptide järgi. Kord kuus, igal kolmandal neljapäeval kütame Pulga talu sauna. Sepatööd saab näha nädalavahetustel ja mõistagi Sepa talus.

Üle 40 aasta on meie taluõuedel igal nädalavahetusel kl 11 esinenud rahvakunstiselts Leigarid. Nii ka sel aastal Sassi-Jaani talus. Siin saab vaadata Eesti maa-arhitektuuri püsinäitust ja siin asub muuseumi põllulapp.

Kolu korts

Väiksemaid ja suuremaid näitusi korraldame Pulga talu rehe all ning Jüri-Jaagu talu kalaaidas. Suvehooajaks valmistudes avasime Kolu korts talli all Heiki Pärdi fotonäituse „Kes koputas su uksele“.

Kuigi muuseum asub suisa Tallinnas, on see siiski looduse rüpes. Loodusesõpradele soovitame läbida looduse õpperada. Kuivõrd muuseumi territoorium on üle 80 hektari, saab soovi korral laenutada jalgrattaid ja veokärusid. Nii suurtele, iseäranis aga lastele pakuvad lusti meie koduloomad kass Hanno – Kuie koolis, hobused Hubert, Ulaan, Amoros, notsud Pulga talus ja lambad Sepa talus. Kohata võib ka kitsi, rebaseid, põtru

jt metsaelukaid, kuid neile lähedale ei tasu minna.

Pisipõnnidele on avatud ka mänguväljakud Kolu korts juures ja Kiigeplatsil mere ääres. Töötab ehe külakorts – Kolu korts, käsitöömeistrite loomingu saab osta muuseumi poest.

Aprillikuus alustame traditsioonilise taluarhitektuuri koolitustega. Koolitustele on oodatud nii algajad-huvilised kui ka need, kes soovivad omandada uut vilumust. Kahepäevane koolitus koosneb tavapäraselt paari-kolmetunnisest loengust ning praktikast meistrite juhendamisel.

Koolituste kalender aprill – september 2010

24.-25. aprill ja 08.-09. mai: puitaiad – selgeks õpitakse traditsioonilise roigasaia ja punutud aia tegemine.

15.-16. mai: prussehitus – õpetame prussidest ehitamist vanade vahenditega: kirve, käsisaie, puuri ja peitliga ning harjutame erinevate tappide valmistamist ja sõrestiku kokkupanemist.

19.-20. juuni: aknad-ukused – tutvustame ajalooliste akende ja uste ehitust, nende kahjustusi ja taastamist. Harjutame avatäidete puhastamist, proteesimist, kruntimist ja värvimist.

26.-27. juuni ja 28.-29. august: palkehitis – tutvustame Eesti maa-arhitektuuris üldlevinud palkehitudava. Koorime palke, valmistame järsk- ja puhasnurkasid ning vara.

7.-8. august: viimistlus – tutvustame taluhoonete juures kasutatud krohvimeistrite tehnikaid: savi- ja lubikrohviga ning värvime lubjapiima, mulla- ja õlivärvidega.

14.-15. august ja 04.-05. september: kiviaiad – selgeks õpitakse traditsioonilise paekiviaia ladumise.

11.-12. september: katused – tutvustame talumajades enamlevinud katusekonstruktsioone. Harjutame rannikualadel ja saartel levinud roogkatuse ning mandril levinud laastukatuse valmistamist.

Muuseumi suveplaanide osas saab täpsemalt teada muuseumi koduleheküljelt www.evm.ee ja infotelefonil **654 9100**. Koduleheküljel saab vaadata ka äsjavalminud virtuaaltuuri muuseumi taluõuedest ja üksikobjektidest koos pildigaleriide ning tekstilise infoga.